

JOHN A. SUTTER

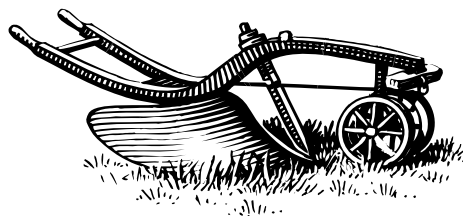
Jiří Černík

JOHN A. SUTTER

Příběh švýcarského emigranta

Jiří Černík

ARLINGTON, VA
USA
2006

18. června roku 1880 zemřel ve washingtonském hotelu Pennsylvania sedmasedmdesátiletý muž, naturalizovaný Američan švýcarského původu, John (Johann) August Sutter. Plukovník Schaefer, který byl svědkem jeho smrti, pak na otázku novinářů, co způsobilo jeho odchod na věčnost, stručně odpověděl: „Puklo mu žalem srdce.“ Ne, nejednalo se o ztrátu rodinného příslušníka nebo nějakou osobní tragédii, nýbrž o zcela všední, byrokratickou záležitost. Před dvěma dny přišel poslíček se zprávou, že Kongres Spojených států uzavřel pro tento rok zasedání a že jeho členové se rozjeli domů, do jednotlivých států, aby se připravili na volební kampaň. Problém ovšem spočíval v tom, že před uzavřením funkčního období se mělo hlasovat o zákonu, který by Sutterovi poskytl obnos ve výši padesáti tisíc dolarů, jakožto kompenzaci za finanční ztráty způsobené Zlatou horečkou v roce 1849 a také rozhodnutím Nejvyššího soudu z roku 1858. Tato suma měla nejen vytrhnout Suttera a jeho manželku z chudoby, ale v první řadě odčinit bezprávi, kterého se dopustila americká vláda po přivtělení Kalifornie ke Spojeným státům. Senátor Vorhees, který byl přesvědčen, že tentokrát bude Sutterova žádost kladně vyřízena, bohužel nemohl přijít druhého dne ráno, jak slíbil, aby zdrceného Suttera ujistil, že všechno není ztraceno a že návrh zákona bude opět předložen k hlasování na podzim. Když se dostavil až osmnáctého odpoledne, zastihl plukovníka Schaefera u stolu, kde dopisoval list určený Sutterově manželce. Sutter jej začal ráno psát, ale protože se mu udělalo nevolno, dopis nedokončil, ulehl a o chvíli později zemřel. Jeho smrtí se uzavřela sága neodbytného suplikanta, který strávil patnáct let ve stínu washingtonského Kapitoly domáhajíc se spravedlnosti, muže, který stál při zrodu moderní Kalifornie a kterému jsou věnovány následující kapitoly.

„To him, more than to any single person, are we indebted for the conquest of California with all its treasures.“

General William T. Sherman

Raději do Ameriky než do vězení

John (Johann) August Sutter se narodil 15. února roku 1803 v Kandernu, malém německém městečku nedaleko švýcarských hranic. Jeho otec Johann Jakob Sutter, zrovna tak jako jeho matka Christine Wilhelmina Sutterová, rozená Stoberová, byli Švýcaři, a nepochybně patřili mezi přední občany města. Matka, jakožto pastorova dcera, a otec, jakožto správce místní papírny. Mladý Sutter vyrůstal v období napoleonských válek. Prakticky každý den mohl pozorovat cválající švadrony husarů a nebo obdivovat šikovnost kanonýrů, kteří s několika páry koní v zápřehu projížděli městem. Směsice pestrých uniforem a sevřené útvary pochodujících pěšáků na něho pak učinily nesmazatelný dojem. V patnácti letech odešel studovat na střední školu v Neuchatelu, ve městě, které se nejen vyznačovalo francouzským jménem, ale také i silnou francouzskou menšinou a tudíž i francouzskou kulturou. Pobyt v Neuchatelu z něho udělal nadšeného frankofila, což se projevovalo tím, že často psal své jméno Soutter, aby udělal dojem na své německy mluvící přátele, zejména ženského pohlaví. Po ukončení školy v Neuchatelu mu nastala učednická léta a sice u nakladatelské firmy Emanuel Thurneysen, jež se nacházela v Basileji. Rušný život velkoměsta se pochopitelně energickému a ctižádostivému mladíkovi zcela zamlouval. Desítky lodí připlouvajících po Rýnu až z dalekého Hamburku v něm vzbuzovaly romantické představy o krajích daleko za mořem, o dobrodružství a bohatství, které tam čeká na podnikavé Evropany. Sny o bohatství a vzrušujícím životě však brzy vystřídala tvrdá realita. Učednická léta skončila, Sutter byl propuštěn a musel se starat, jak si vydělat na živobytí. Sutter se původně snažil zůstat za každou cenu v Basileji, a nakonec se mu podařilo najít si práci obchodního příručího v nedalekém Aarburgu. Tam potom trávil celé dny buď ve skladu nebo za pultem místního obchodu se záclonami. A protože romantika exotických zemí se rozplynula v moři každodenních drobných starostí, nahradil ji romantikou praktičtější a pro dvacetiletého mladíka mnohem přitažlivější. Sutter se zamiloval do pohledné dívky Annetty Duebeldové a dvořil se jí s takovým úspěchem, že když se nakonec vzali (24. října 1826), hned druhý den po svatbě se jim narodil syn.

Manželský stav však v jeho životě znamenal pronikavé změny. Sutterovi se odstěhovali do Burgdorfu, Annettina rodného města, a novopečený manžel se pokoušel finančně zajistit rodinu opět jako obchodní příručí v malém krámku s potravinami. Maloměstské poměry a švýcarská úzkoprsost však nedovolovaly podnikavému Sutterovi zaujmout místo mezi burgdorfskou smetánkou, na které si dělal nárok a které, jak si naivně myslel, mu po právu patří, protože se oženil s dívkou ze staré patricijské rodiny (Annettina matka vlastnila pekařství a hospodu.) Z věna a z ušetřených peněz se mu podařilo zakoupit dům, jehož hoření poschodí mělo sloužit za byt, a v přízemí si otevřel vlastní obchod se zbožím všeho druhu. Pochopitelně ani tato činnost Suttera příliš neuspokojovala a zakrátko nato počal hledat povyražení či „vyžití se“ někde jinde. V roce 1828 se pod vlivem vzpomínek z dětství přihlásil do praporu rezervistů a v hodnosti podporučíka se zúčastňoval pravidelných cvičení v okolních horách. I když se jednalo jen o víkendovou činnost, Sutter si toto vojančení natolik oblíbil, že mu nakonec věnoval více času než obchodování. Jedním z důvodů k těmto častým únikům byla též napjatá atmosféra doma. Mladá paní Sutterová, zřejmě podporována matkou, dávala svým ostrým jazykem stále častěji najevo své neuspokojení nad hubenými výsledky manželova

kramaření, a proto večery trávené u táborového ohně ve společnosti mužů stejného věku a zájmů poskytovaly příjemnou změnu.

Tato zdánlivá idyla však neměla dlouhého trvání. Během několika let se jasně ukázalo, že Sutter nemá příliš velké obchodní nadání a v momentě, kdy dočasná konjunktura skončila, pokus o samostatnou obchodní kariéru skončil katastrofou. Na jedné straně se věřitelé počali domáhat zaplacení dluhů, které díky Sutterově nákladnému oblékání a vůbec životnímu stylu byly dosti značné, a na druhé straně jeho partner, jistý Seelhofer, zmizel s polovinou zboží, které měl prodávat v okolí Burgdorfu. Sutter byl nucen vyhlásit bankrot a prodat dům, který, aby se zabránilo veřejné ostudě, koupila Annettina matka. Po vyplacení věřitelů se tak stal nájemníkem vlastní tchyně. Stará Duebeldová byla ochotná držet určitou dobu zetě nad vodou a poskytovat zdarma bydlení, avšak jakmile zjistila, že se jeho finanční situace nezlepšuje, a naopak, že se opět zadlužuje, došla jí trpělivost a tak říkajíc prodala mu střechu nad hlavou.

Tento radikální krok měl pochopitelně dalekosáhlé následky. Nejen, že se jeho plány proměnily v niveč, ale v důsledku odříznutí jakékoliv finanční podpory hrozilo Sutterovi vězení pro dlužníky. Něco takového nemohl ješitný Sutter samozřejmě dopustit. Pod vlivem stresu a pokoření, kterého se mu dostalo ze strany Duebeldovy rodiny, se rozhodl spálit za sebou mosty a hledat štěstí v zemi „nekonečných“ možností. Během několika týdnů se mu podařilo dát dohromady slušnou hotovost a 8. května roku 1834 tajně opustil Burgdorf. Krátce poté dorazil do Le Havru, tam nasedl na loď a v polovině července přistál v New Yorku. Za sebou nechal ženu, pět dětí a dluh ve výši 51 183 franků. 12. června téhož roku na něho náčelník bernské policie vydal zatykač, ve kterém se oznamovalo, že dotyčný Johann Augustus Sutter má být zadržen, všechny cenné předměty včetně směnek a hotovosti mu mají být odebrány a zatčený má být předán bernským úřadům.

O šest měsíců později zemřela stará Duebeldová a Annetta obdržela z její závěti 25 000 franků, které byly okamžitě zkonfiskovány. Opuštěná a bez perspektivy se pak s dětmi usadila u babičky, kde přežívala ve velmi skromných poměrech. V duchu doufala, že se její manžel přece jednoho dne ozve a zachrání ji a děti před permanentní chudobou. Tuto naději chovala šestnáct let. (Někteří historikové tvrdí, že Annetta byla obeznámena s plány svého manžela a že mu v útěku dokonce pomáhala.)

Jak jsem se již zmínil, Sutter vstoupil na půdu Nového světa někdy v polovině července a zakrátko nato se nacházel na cestě na „Západ“. Důvody, proč tak neobyčejně rychle opustil New York, jsou v zásadě dva. Jednak si nebyl jistý, jak daleko sahá moc švýcarských úřadů a zřejmě se obával deportace, což se projevilo i později, když vyplňoval žádost o americké občanství. Ve formuláři uvedl místo narození toliko Badensko, město Kandern vynechal, a jako věk uvedl čtyřicet let, což bylo o deset let více. Jinými slovy, zametal po sobě stopu. A jednak Sutter byl obeznámen s prací jistého Gottfrieda Dudena, švýcarského spisovatele (toliko shoda jmen s germanistou a slovníkářem Konrádem Dudenem). Duden byl romantik, obdivovatel J. J. Rousseau, a ve svém pojednání o americkém středním Západě popsal kraj kolem řeky Missouri jako skutečný ráj na zemi. Úrodný kraj, indiánské obyvatelstvo nezkažené civilizací a mírné

klima. Navíc se též neopomněl zmínit o tom, že v okolí St. Louis se nachází úspěšná kolonie německých farmářů. Romantické pojednání, které by jen vyvolalo úsměv na tvářích missourských osadníků.

Jakmile Sutter dorazil do St. Louis, ubytoval se v hotelu *Schwyzerland*, kde se seznámil s dalším *greenhornem*, Němcem z Westfalska, který se také jmenoval Johann Augustus. Jeho příjmení však bylo Laufkoetter. Oba se rychle zpřátelili a byl to právě Laufkoetter, který ve svých pozdějších memoárech poukazuje na to, že s příchodem do St. Louis si Sutter „oblékl“ novou identitu. Je celkem nabíledni, že se nepochlubil skutečnými důvody, které ho přivedly do Ameriky, svůj skromný původ zcela zamlčel a naopak počal se vydávat za kapitána švýcarské armády, kterého přilákaly do Missouri obchodní možnosti a touha po dobrodružství. Švihácké chování, pár důstojnických kotlet a elegantní oblečení nakonec přesvědčilo prakticky každého, s kým přišel do styku, že se opravdu jedná o skutečného džentlmena, na něhož je spolehnutí a že jeho slovo platí vždy a za jakýchkoliv podmínek. Pro získání úvěru to bylo pochopitelně nepostradatelné plus.

Sutterovo obchodní podnikání se zpočátku omezilo jen na pronajmutí taverny a nalévání drinků. Během zimy se však seznámil s několika francouzskými obchodníky ze Santa Fe a ti mu vnukli myšlenku zkusit to se „zahraničním“ obchodem a sice dopravit ze St. Louis do Santa Fe zboží, o které byla na novomexickém území nouze, a s náležitým ziskem je prodat. Na jaře roku 1835 opustil tavernu, za vypůjčené peníze koupil v zastavárně laciné tretky, pár pistolí a několik uniforem, a přestože ho většina přátel od tohoto podniku zrazovala, přidal se ke karavaně, která mířila po Santafeské stezce na západ. Koncem října byl zpátky v St. Louis a k velkému překvapení svých známých se mohl pochlubit stádem zdravých mezků a sudem červeného vína z El Pasa. Není tudíž divu, že když se příští rok rozkřiklo, že Sutter organizuje opět cestu do Nového Mexika, ochotně se přihlásilo šestnáct mužů, převážně Němců, mezi nimiž byl též Johann Laufkoetter, a kteří dali dohromady kapitál ve výši sedmi tisíc dolarů. Sutter si vypůjčil dalších sedm tisíc a v hodnotě čtrnácti tisíc dolarů nakoupil ... hračky. Popisovat cestu do hlavního města Nového Mexika a přechod Cimarronské pouště by si vyžádalo několik dalších stránek. Stačí však říci, že karavana opravdu dorazila do Santa Fe a tam novopečení obchodníci ke svému úžasu zjistili, že o jejich zboží není žádný zájem, a to hned z celé řady důvodů. V první řadě místní úřady zvýšily tarify na dovážené zboží, pak následkem nedávného vyhlášení samostatnosti se mnozí texasští obchodníci zaměřili na Nové Mexiko a v neposlední řadě zvýšená bojová činnost Apačů a Navahů vedla k nepřítomnosti většiny mužů a tudíž v Santa Fe nebyly peníze. Nakonec se podařilo sehnat někoho, kdo celý náklad odkoupil za dva tisíce dolarů a čtyřicet mezků. Návrat do St. Louis, kde dlužili sedm tisíc dolarů, byl pochopitelně nemyslitelný. Sutter a jeho partneři to chvíli zkoušeli s prospektováním, což též nikam nevedlo, a nakonec ze zoufalství se rozhodli pro zcela dubiózní podnik. Koncem léta koupili kolem stovky divokých mustangů nedávno přihnaných ze Sonory a rozhodli se je prodat v Missouri. Laufkoetter, který si o obchodních schopnostech svého švýcarského přítele už vytvořil vlastní úsudek, se tohoto posledního projektu nezúčastnil. Naopak, zůstal v Santa Fe a vyčkával jak se situace vyvine.

Obchod s mustangy byla popravdě pochybná záležitost, protože se jednalo v zásadě o divoká, nezkrocená zvířata a podle některých pamětníků, jen málokterému farmáři, který je koupil, se podařilo je natolik vycvičit, aby je mohl použít buď k jízdě nebo do zápřehu. Nejednoho koně musel nakonec frustrovaný majitel zastřelit. Hlavní překvapení však čekalo na „obchodníky“ s mustangy ve městě Independence (Missouri). St. Louisští věřitelé se zřejmě doslechli o fiasku v Santa Fe a rozhodli se tedy zachránit, co se dalo. Vyjeli proto Sutterovi naproti s tím, že mu zabaví celé stádo dříve, než ho rozprodá a s penězi se ztratí. S jak velkým úspěchem se setkali, se dnes už neví. Skutečností však zůstává, že se Sutterovi a několika dalším kumpánům podařilo zmizet ještě v noci s několika koňmi, ostatní přišli o všechno a jeden z nich dokonce skončil v St. Louiském vězení. Netřeba ani říkat, že Sutter se už v St. Louis neukázal a že o obchod se Santa Fe ztratil definitivně zájem.

Sutter zamířil na sever do Westportu nynějšího Kansas City. Čtyři roky staré město tvořilo několik nezastavěných parcel, jedna hlavní ulice a pár prkenných budov. Zde strávil prakticky rok a půl spekulacemi s pozemky, které koupil za peníze stržené za mustangy. Hlavním zdrojem jeho příjmů byl však nezákonný obchod s alkoholem v Shawneeské a Delawáрске rezervaci. Někdy v polovině roku 1837 dostal úžasný nápad a sice, aby si zlepšil renomé a později také úvěr, rozhodl se postavit na hlavní třídě hotel. Srubová stavba byla dokončena ještě v témže roce, ovšem návštěvnost nebyla zdaleka tak velká jak očekával, večery trávené v saloonech a záliba v drahém oblečení opět vedla ke dluhům a tak se Sutter zase ocitl v situaci, která se nijak nelišila od předchozích. A nejen, že situace se nelišila od předchozích, ale ani řešení, ke kterému se vždy uchýloval, a sice po anglicku se ztratit. A protože mu byla půda pod nohama horká po celé Missouri a Novém Mexiku, rozhodl se zamířit hezky daleko až do Kalifornie. Ze Sutterových memoárů se dá usoudit, že ho na tuto myšlenku přivedl jeden z obchodníků, se kterým se setkal v Santa Fe a sice jistý Carlos či Charles Beaubien, francouzský Kanadán. Beaubien se oženil s Mexičankou, získal velký španělský grant a v době, kdy se Sutter nacházel v Novém Mexiku zasával funkci alcada v Taosu. Jako mladý muž několikrát navštívil Kalifornii a zřejmě propadl kouzlu Sierr a romantického pobřeží, a v nekonečných a neosídlených prostorách viděl neobyčejné možnosti pro podnikání všeho druhu, zejména pro farmaření a obchod s kožešinami. Sutter se tedy dlouho nerozmýšlel. Věřitelům napsal několik nekrytých smének a od firmy Lucas & Kavanaugh si vypůjčil tisíc dolarů s tím, že je vrátí prvního dubna téhož roku. A že měl v úmyslu i tohoto věřitele vyvést náležitým aprílem není pochybností. 1. dubna roku 1838 doprovázen Pablem Gutierrezem, přítelem ze Santa Fe, vyjel ještě za tmy na strakatém indiánském koni z města, aby se do něho již nikdy nevrátil.

Sutter se rozjel do Delawáрске rezervace, kde mezi starými přáteli čekal na příchod výpravy ze St. Louis, kterou vedl jistý Andrew Drips. I když touto dobou se šířily zprávy, že úlovky traperů jsou neobyčejně hubené a že obchodu s kožešinami je s největší pravděpodobností konec, Americká kožešinová společnost se sídlem v St. Louis se rozhodla realizovat ještě jeden velký „sraz“ s trapery na východní straně Skalnatých hor. Cílem této výpravy byl soutok Větrné řeky (*Wind River*) a řeky Popo Agie v jihozápadním Wyomingu. Drips ještě s několika muži dorazil do rezervace v polovině dubna a tam se k němu přidal Sutter a skupina presbyteriánských duchovních, kteří mířili

až do Oregonu. Karavana vozů naložených zbožím pro trapery a celkem šedesát lidí, mezi nimiž byly i ženy misionářů, se vydala na cestu 22. dubna. Po několika dnech, jež byly ve znamení zmatků způsobených převážně nezkušenými misionáři, konečně zavládl pořádek a každodenní rutina. Muži a ženy vstávali kolem čtvrté ráno, balili stany, sedlali, zapřahali a za svítání vyjížděli z tábora. Po pěti až šesti hodinách jízdy karavana zastavila, tažná zvířata se vypřáhla, aby si odpočinula a napásla se, a po dvouhodinové zastávce se pokračovalo v cestě. Kvečeru se vozy postavily do kruhu, takže tvořily jakousi ochrannou hradbu, za kterou zaplály ohně, ženy se daly do vaření a muži odváděli voly, koně a muly k nejbližšímu potoku či řece, aby je napojili, potom jim spoutali přední nohy a nechali je pást. Monotónnost dne Sutter zaháněl tím, že ostatní příslušníky výpravy bavil historkami ze Švýcarska, zejména všechny udivoval povídáním o bernardýnech, kteří vyhrabávají oběti lavin a pak obyčejně přešel na svoji „vojenskou“ minulost, přičemž plně pouštěl fantazii uzdu, chlubil se, že sloužil ve švýcarské gardě francouzského krále Karla X během revoluce v roce 1830 a že mu za cenu vlastního zranění zachránil život. Koncem května výprava dosáhla pevnosti Laramie. Samotná pevnost udělala na Suttera velký dojem. Zatímco Dripsovi lidé využívali týdeního pobytu k opravám vozů, strojů a doplňování zásob, Sutter si prohlížel pevnost. Podíval se do kovářské dílny, prohlédl si sklady s potravinami a s kožešinami a jak zvenčí, tak i zevnitř okukoval opevnění a strážní věže. Snažil si vštípit do paměti nejen půdorys a rozlohu pevnosti, ale i materiál, z jakého byla postavena, a architektonické aspekty jednotlivých budov. A pak se voly a muly opět opřeli do chomoutů a dřevěných jeh a jejich kopyta zvířila prach na cestě, která během několika následujících let měla vstoupit do historie amerického Západu jakožto Oregonská stezka.

21. června předvoj výpravy dosáhl řeky Popo Agie. Na místě plánovaného „srazu“ je již očekávali indiáni z různých kmenů a na dva tucty traperů s balíky kožešin, které měly putovat zpět do St. Louis. Snad za zmínku stojí, že mezi přítomnými zálesáky se nacházel i pověstný Jim Bridger, který udělal na Suttera dojem svým drsným humorem. Jednoho večera se trapeři náležitě podroušeni a pomalováni válečnými barvami objevili před stany misionářů, a doprovázeni důkladným mlácením na tam-tamy se dali do tance, přičemž mávali tyčemi, na nichž byly připevněny indiánské skalpy. Několik misionářských manželek z toho mělo málem smrt, a když se Sutter ptal Bridgera, co má tenhle ryk znamenat, Bridger se jen zašklebil a prohlásil, že se jedná o oslavu. Mezi nenáviděnými Černonožci prý vypukla epidemie černých neštovic. Sutterovi však brzy nastaly starosti jiného druhu a sice, jak se dostane do vytoužené Kalifornie, od které ho dělilo na tisíc mil. Zpočátku se pokoušel dát dohromady vlastní skupinu, do které se přihlásilo toliko několik pochybných individuí, avšak nakonec se na soutoku Popo Agie a Větrné řeky objevil jako *deus ex machina* jistý Francis Ermatinger, zástupce kanadské společnosti Hudson's Bay, který s sebou přivedl skupinu traperů a který oznámil misionářům, že ho posílá reverend Dr. Marcus Whitman, aby je bezpečně dovedl na pevnost Hall (nynější Idaho). (Marcus Whitman vybudoval presbyteriánskou misii nedaleko pevnosti Walla Walla a pozval do Oregonu další dobrovolníky, kteří by byli ochotni poskytnout pomoc v jeho v misionářské práci. Avšak v roce 1847 Cayusové přepadli misii a zabili čtrnáct bělochů včetně Whitmana a jeho manželky.) Tato zpráva byla pochopitelně přijata s velkým nadšením a někdy začátkem července se nově zformovaná výprava vydala na cestu na severozápad. Suttera tentokrát doprovázelo sedm

osob. Pablo Gutierrez, dva němečtí trapezi – Niklaus Allgeier, Sebastian Keyser, dva Američané jejichž jména se nedochovala, německý či belgický truhlář, jehož jméno je sporné (některé zdroje uvádějí Wetler a jiné Koch) a indiánský chlapec, který měl Sutterovi sloužit jako osobní průvodce. Od řeky Popo Agie zamířili k Jižnímu průsmyku, který tehdejší i budoucím karavanám umožňoval průjezd Skalnatými horami a 17. července překročili Zelenou řeku (*Green River*). Krajina, kterou teď projížděli, neklamně naznačovala, že suchý pouštní terén zůstal definitivně za nimi. Žlutou povadlou travu vystřídala svěží zeleň, otevřené prostory husté borovicové lesy a mělké polovyschlé potoky bystřiny plné ryb. Z horských vrcholů pokrytých sněhem vanul svěží větřík a příjemně chladil sluncem rozpálené tváře. Do pevnosti Hall, která byla jedním z mnoha článků nekonečného řetězu opěrných bodů zbudovaných společnostmi Hudson's Bay, vyjeli 27. července.

Na nádvoří je uvítal velitel pevnosti Thomas McKay, nabídl jim pohostinství a se zájmem se dotazoval, kam mají namířeno. Misionáři mluvili o Oregonské misi a Sutter o Kalifornii. McKay je pozorně vyslechl a pak poskytl cenné rady. Sutterovi vysvětlil, že jediný způsob, jak se dostat bezpečně do Kalifornie, je pokračovat v cestě až na pevnost Vancouver, která se nachází na pravém břehu řeky Kolumbie, necelých padesát mil od Pacifiku. Odtamtud pak přes Siskiyouké hory pořád na jih. Misionářům potom poradil, aby nechali dobytek na pevnosti, protože jednak proviant slíbený reverendem Whitmanem v pořádku dorazil, a jednak od řeky Kolumbie je dělí dobrých pět set mil v horském terénu a tudíž bude v jejich vlastním zájmu, aby cestovali nalahko.

Sutter, jeho společníci a misionáři vyjeli z pevnosti Hall 31. července. Ermatinger zůstal na pevnosti, avšak pro jistotu poslal s nimi dva indiánské průvodce. Tato skupina, kterou tvořilo něco kolem dvaceti lidí, se pohybovala poměrně rychle. 9. srpna dosáhli Lososích vodopádů na Hadí řece (*Snake River*) a o týden později pevnosti Boise (Idaho). Na pevnosti strávili čtyři dny, zásobili se čerstvými potravinami, zejména čerstvou zeleninou a ovocem a dvacátého se vydali na poslední úsek cesty, který je měl přivést na Whitmanovu misi Waiilatpu. Dvacátého devátého odpoledne si Sutter potřásl rukou nejen s Whitmanovými, kteří je přišli osobně uvítat, ale i s desítkami indiánských obyvatel misie. Cayusové viděli v tomto zvyku bělochů jakési mocné kouzlo, a proto si nikdy nenechali ujít příležitost chopit se jejich pravice a důkladně jí potřást. Je pochopitelně ironií osudu, že tytéž ruce, které tenkrát dávaly tak vehementně najevo přátelské úmysly, se o devět let později zbarvily krví nevinných lidí.

Z Whitmanovy misie putoval Sutter k řece Kolumbii, jejíž divoké přeje spatřil v místech zvaných The Dalles. V té době se tam též nacházela misie a *Trading Post*. Přestože pevnost Vancouver byla zbudována na řece, nejbezpečnější cesta však vedla po souši, a sice po levém břehu. Sutter a jeho společníci se tedy rozhodli překročit pohoří Cascades a po mnoha dramatických momentech, o které během přechodu tohoto hřebene rozhodně nebyla nouze, 9. září dorazili do Willamettského údolí. Tam na metodistické misi, založené Jasonem Leem, strávili týden. Sutter udělal na misionáře zřejmě velmi dobrý dojem, neboť v knihách, které vedli o své činnosti, lze najít zápis o jeho návštěvě, ve kterém ho líčí jakožto sympatického a příjemného muže. Misionáři šli dokonce tak daleko, že se ho snažili přesvědčit, aby se usadil mezi nimi, ale Sutter nechtěl ani slyšet.

Jeho cílem byla Kalifornie. Podle jejich rady tedy vyměnil koně za kanoe, pustil se po proudu řeky Willamette ke Kolumbii a začátkem října, prakticky šest měsíců poté, kdy se rozloučil se svými přáteli v Missouri, dosáhl pevnosti Vancouver.

Sutter se představil zástupci správce pevnosti Jamesu Douglasovi jako francouzský důstojník, který přijel do Ameriky za obchodem, a vzhledem k tomu, že se nacházel na půdě anglokanadské společnosti, zdůraznil, že nemá s americkou vládou absolutně žádné styky a cestuje pouze jako soukromá osoba. Navíc se pohotově vykázal několika písemnými doporučeními, jež si chytře obstaral během cesty. Douglas si se zájmem vyslechl Sutterovo přání vypravit se v co nejkratší době na jih do Kalifornie, avšak pak jen zavrtěl hlavou a nedočkavému cestovateli tento plán rozmluvil. Na podobnou cestu je už pozdě, a i kdyby ho indiáni nechali projít, pokus o překročení zasněženého Siskiyouského pohoří by se rovnal sebevraždě. Sutter nakonec tento argument uznal, protože z vlastní zkušenosti věděl, co znamenají několikastopové závěje v horách. Přesto se však nechtěl vzdát a marnit čas čekáním prakticky dalších šest měsíců, až přijde jaro a horské průsmyky se otevrou. Pohled na zámořské plachetnice kotvící u pevnosti ho přivedl na myšlenku vypravit se do Kalifornie po moři. A protože v současné době žádná z lodí nemířila na jih, přesvědčil Douglase, aby mu umožnil cestu na jedné z lodí společnosti, která pravidelně zásobovala pevnost a která se měla vrátit zpět na Havaj. Sutter prostě počítal s tím, že tam se mu podaří najít loď, která by ho zavezla ke kalifornskému pobřeží. Douglas souhlasil a za patnáct liber mu zprostředkoval kabinu na lodi Columbia, zatímco jeho společníci se museli spokojit s podpalubím za šest liber. Columbia vyplula 11. listopadu 1838 a spustila kotvu v Honoluluském přístavu 9. prosince téhož roku.

Krátce poté, kdy vstoupil na půdu „rajských ostrovů“, Sutter ke svému nemilému překvapení zjistil, že poslední loď do Kalifornie (Bolivar Libertador) odjela před několika dny a že v dohledné době neexistuje prakticky žádná šance, že by se v Honoluluském přístavu objevila loď, která by se chystala plout stejným směrem. Nezbylo nic jiného než se smířit s touto skutečností a trpělivě čekat. Sutter však nemarnil čas. Kromě procházek po městě a okukování pohledných havajských děvčat se snažil navázat kontakty s místními obchodníky, což se mu podařilo tak dokonale, že vánoce již trávil ve společnosti britského a amerického konzula a představitele amerických obchodních zájmů jistého Williama Frenche. Díky svému sebevědomému vystupování a impresivním historkám ze své „vojenské“ minulosti si získal sympatie celé řady vlivných lidí, a když se jim pak svěřil se svými plány, tak i přístup ke značnému úvěru.

Týdny ubíhaly a kromě rybářských bárek a kánoí s domorodci do přístavu nevlula jediná zámořská loď. Sutterovi však nešlo, že u mola kotví opuštěná plachetnice Clementine. Clementine byla brigantina o výtlačku osmdesáti osmi tun a v současné době byla na prodej. A co víc, její posádka, včetně kapitána se nacházela v přístavu. Dnes je už těžko říci, zda to byl Sutterův či Frenchův nápad, avšak každopádně to byl French, který tuto loď pronajal, najmul její starou posádku a s nákladem potravin ji vypravil na Aljašku, do ruské kolonie Sitka. V útrobach lodě se také nacházelo nezbytné zboží v hodnotě tří tisíc dolarů, pozornost Williama Frenche, které mělo být použito při budování Sutterovy zemědělské kolonie. 20. dubna Clementine zvedla kotvu a zamířila k

americkým břehům. Na její palubě se kromě námořníků nacházel Sutter, Gutierrez, oba Němci a deset Havajců včetně dvou žen, které najal na práci za deset dolarů měsíčně.

Nejen z důvodů tradiční ruské pohostinnosti, ale prostě i proto, že do Sitky zavítali cizí hosté jen zřídkakdy, se dostalo Sutterovi vřelého uvítání. Díky písemným doporučením, která byla teď rozšířena o dopis amerického konzula na Havaji, ruský guvernér admirál Kauprianoff a jeho manželka mu ochotně nabídli ubytování v guvernérské rezidenci po celou dobu jeho pobytu na této ruské výspě. Zatímco přístavní dělníci vykládali náklad z útroby lodě, Sutter trávil hodiny v rozhovorech s admirálem, během kterých se snažil získat podrobné informace o území, kde se hodlal usadit. (Zda to byli Rusové, kteří též vlastnili přímořskou pevnůstku Ross nedaleko Yerby Bueny (dnešní San Francisco) nebo Kanaďané na pevnosti Vancouver, kteří měli rozhodující vliv na výběr místa, jež si Sutter zvolil pro své budoucí imperium, se dnes už neví). V každém případě se však Sutter zaměřil na oblast na sever od dnešního San Franciska v místech, kde se Americká řeka vlévá do řeky Sacramento. V zásadě neobydlená oblast, která byla přibližně na stejné zeměpisné šířce jako pevnůstka Ross.

Asi o měsíc později Clementine opět zvedla kotvu a naložená zásobami a tím nejnnutnějším vybavením pro začátek v pustině vyplula na jih podél oregonského pobřeží. Ze Sutterových memoárů se dá usoudit, že šlo o dosti dramatickou plavbu; počasí bylo ve znamení pravidelných bouří, které značně pocuchaly ráhnoví a plachty, a husté pobřežní mlhy, typické pro tuto oblast, ztěžovaly navigaci. Konečně 1. července dal kapitán lodi příkaz zamířit do úžiny mezi dvěma návršími, za nimiž se prostírala velká zátoka. Jakmile se po pravé straně objevily rozmazané obrysy dřevěných domků a budov z vepřovic, nařídil shrnout plachty a potom v bezpečné vzdálenosti od břehu se ozvalo šplouchnutí spouštěné kotvy. Sutter více než po roce cestování konečně dorazil do země svých snů, do Kalifornie.

Zaslíbená země

Než se pustím do popisování dalších událostí a prvních kroků, které Sutter učinil krátce poté, kdy dorazil ke kalifornským břehům, bude na místě seznámit čtenáře s některými aspekty této mexické provincie, která byla na tehdejších mapách zakreslena pod názvem *Alta California* (Horní Kalifornie – na rozdíl od *Baja California*, což je dnes součást Mexika a do češtiny se obyčejně překládá jako Kalifornský poloostrov.) V třicátých letech devatenáctého století se počet neindiánského, to jest převážně mexického a španělského obyvatelstva, pohyboval kolem pěti tisíc obyvatel. Například v severní „metropoli“ Yerbě Bueně, kde Sutterova loď *Clementina* poprvé přistála, žilo kolem padesáti lidí. Druhé největší přístavní město Monterey bylo o něco větší a zbytek tvořily malé osady s několika stovkami Mexičanů soustředěných kolem starých španělských misí, jako San Diego, Los Angeles a San Jose, a pak roztroušené větší či menší zemědělské usedlosti. Ústředním komponentem ekonomické činnosti byl chov volně se pasoucího dobytka a lov bobrů a mořských vyder, činnost, kterou převážně provozovala hrstka amerických traperů a traperů vysílaných kanadskou společností Hudson's Bay z pevnosti Vancouver. Jestliže vezmeme v úvahu, že jediná otevřená cesta byla *El Camino Real* (dnešní pobřežní dálnice Jednička) a že v důsledku nedostatku peněz převládal výměnný obchod, můžeme bez nadsázky říci, že tehdejší Kalifornie silně připomínala zaostalou Quebeckou provincii z poloviny osmnáctého století. Z politického hlediska situace nebyla o nic lepší. Jeden palácový převrat za druhým, neustálé konspirace různých kamaril a zášť a podezíravost mezi civilními a vojenskými představiteli byly na denním pořádku. Co se týče indiánského obyvatelstva zrušení církevní správy všech katolických misí na území Mexické republiky po vyhrané revoluci proti Španělům mělo dalekosáhlé následky. I když se tento krok považoval zcela za slučitelný s ústavními a republikánskými principy, v praxi však znamenal korupci, zchátrání budov a v prvé řadě nezájem o osud jakž takž zcivilizovaných indiánů. Po odchodu františkánských *padres* celá řada konvertů opustila misie, vrátila se do indiánských vesnic a ke svým starým zvykům, a co víc, mnozí začali přepadat mexické rančery a živit se krádežemi dobytka a koní. A v těchto podmínkách se Sutter rozhodl budovat zemědělské „imperium“, které by bylo založeno na jedné straně na obrovském kvantu darované půdy (*grant*) a na druhé straně na vlastní houževnatosti a podnikavosti a také mezi jiným na pracovitosti jeho havajských přátel. A abychom nezapomněli, také na nezměrné dávce štěstí.

Mexičtí úředníci přijali Suttera velmi chladně. Pod záminkou, že Yerba Buena není přístav pro potenciální imigranty, ho nechtěli ani nechat vystoupit na pevninu. Teprve až když kapitán lodi poukázal na poškozené plachty a ráhna a na prázdné sudy na pitnou vodu, dostal Sutter povolení zůstat v přístavu osmačtyřicet hodin. Poté se musel odebrat dále na jih, a sice do Monterey. V Monterey se mu dostalo poněkud lepšího přijetí, a v momentě, kdy se vykázal celou řadou doporučení, otevřely se mu i dveře guvernérovy kanceláře. Myšlenka založit osadu, či snad dokonce pevnost na sever od Yerby Bueny se kalifornskému guvernérovi Juanu B. Alvaradovi docela zamlouvala, a to hned z několika důvodů. Yerba Buena bylo prakticky hraniční pásmo. Na sever se nacházela oblast osídlená toliko různými indiánskými kmeny, jež spojovala společná nenávisť k bělochům, zejména ke Španělům a Mexičanům. Usedlost, kterou podnikavý Švýcar navrhoval, by tvořila nejen jistý sanitní kordón proti nájezdům ze strany místních

indiánů, ale také by stála v cestě rozpínavosti Rusů, Angličanů a po případě Američanů. Alvarado dal Sutterovi několik dobrých rad, zejména co se týče indiánů, a potom mu též důvěrně sdělil, že bude v jeho vlastním zájmu, když se usadí co nejdále od jeho strýce generála Mariana G. Valleji, který sídlil v oblasti mezi pobřežím a řekou Sacramento (dnešní Sonoma). Po zkušenostech s Američany v Texasu v roce 1836 Vallejo podezíral každého cizince ze separatismu, úmyslného porušování mexických zákonů a bůhví z jaké ještě velezrádné činnosti. Na Suterovu žádost, aby mu byl vystaven příslušný patent na půdu v povodí řeky Sacramento a Americké řeky, Alvarado se jen usmál, mávl rukou a pak mu oznámil, že na to je dost času. Nejdříve musí dokázat, že se mu opravdu podařilo svůj plán realizovat a až bude mít mexické občanství, na které bude muset nejméně rok čekat, pak ať ho znova navštíví.

7. července se Clementine vrátila do Yerby Bueny a zatímco námořníci překládali proviant na menší lodě a do člunů, Sutter počítal svou návštěvou Valleja v Sonomě a velitele ruské pevnosti Ross barona Alexandra. Rotcheffa (někteří historikové píší Rotscheff). Vallejo zcela podle očekávání trval na tom, aby se Sutter usadil v Sonomě a upustil od tohoto požadavku teprve, až když mu Sutter vysvětlil, že musí být blízko splavné řeky, aby mohl dopravovat zemědělské produkty do Yerby Bueny. Návštěva pevnosti Ross byla vysoce úspěšná. Na základě dopisu, který si přivezl ze Sitky, ho Rotcheff provedl po pevnosti, ukázal mu přilehlá pole, která obdělávala posádka, a při loučení zdůraznil, aby se na něho obrátil, kdykoliv bude potřebovat pomoc. Jen tak pro zajímavost, největší dojem udělal na Suttera velký mlat z cedrových fošen.

9. srpna roku 1839 v ranních hodinách se vydala na sever k ústí řeky Sacramento flotila, kterou tvořily dva malé škunery a jedna velká veslice. Přestože Sutter najal lodivoda, nalézt hlavní tok Sakramenta byla dost problematická záležitost. Řeka tvořila jakousi deltu, která se skládala ze tří ramen a navíc v těchže místech přitékala z východu řeka San Joaquin. Po dvou dnech bloudění přece jen nakonec narazili na správné rameno, které, jak je později popisoval Sutter, bylo ideální pro lodní dopravu svou šířkou a hloubkou. Čtvrtého dne, třináctého srpna, dosáhli ústí Americké řeky a na mírném návrší, které poskytovalo dostatečnou ochranu před jarními záplavami, Sutter nařídil postavit provizorní tábor. Po vyložení všech zásob a primitivního vybavení, k nimž patřilo také jedno malorážní bronzové dělo, se oba škunery vrátily do Yerby Bueny s tím, že během několika dní přivezou další proviant. Na palubě jedné z lodí se též nacházel dopis adresovaný Sutterovu nejbližšímu sousedu, Donu Ignáciu Martinezovi, ve kterém ho Sutter žádal o „prodej“ koní, dobytka, bobů, sušeného masa a kukuřičných semen. Jako protihodnotu nabízel zboží, jež si přivezl z Honolulu. Jádro Sutterových pionýrů pak tvořili tři běloši, deset Havajců a jeden Indián.

Osadníky dělilo od podzimních dešťů jen několik týdnů, a proto nemarnili čas. Běloši sroubili trámové kostry dvou chýší, které pak Havajci díky svým zkušenostem z domova, pokryli rákosím a trávou. Hned vedle nich nechal Sutter postavit větší budovu z vepřovic, která mu sloužila jednak za obydlí a jednak za skladiště všech zásob a náradí. Krátce poté, kdy se ozvaly údery seker a rachot padajících stromů, se objevili na návrší indiáni. Nejdříve přicházeli v malých skupinkách a drželi se v úctivé vzdálenosti, avšak když jim Sutter vyšel vstříc a lámanou španělštinou je ujistil, že nejsou Španělé, že

nemají žádných nepřátelských úmyslů a že chtějí žít s nimi v míru, odvážili se blíže. Po několika dnech přišel i jejich hlavní náčelník Anashe. Sutter ho obdaroval šátkem, skleněnými korálky a pytlíčkem havajského cukru, načež Anashe ujistil osadníky též svým přátelstvím a v případě konfliktu s Mexičany, dokonce spojenectvím. A protože mezi domorodci byla celá řada jedinců, kteří před lety pracovali na španělských misiích, měl Sutter náhle k dispozici několik desítek pracovníků. Přesto však to byli Havajci, kteří tvořili páteř celého projektu. Havajci dohlíželi na polní práce a stavbu velkého člunu, se kterým se potom plavili po Sakramentu do Yerby Bueny, a z dochovaných dopisů se dá usoudit, že Manuiki, mladší sestra jednoho z ostrovanů, vedla nejen Sutterovu domácnost, ale sdílela s ním i jeho lože.

Období mezi lety 1839 až 1841 bylo ve znamení prosperity. Osada, kterou Sutter pojmenoval New Helvetia (Nové Švýcarsko), rychle rostla. Plocha obdělávaných polí se zvětšila na tisíc akrů, zrovna tak počet koní, hovězího dobytka a ovcí se pohyboval kolem několika set. Základním předpokladem pro tento růst byla úspěšná indiánská politika. Sutter na rozdíl od rodilých Američanů a Mexičanů nechoval vrozené antipatie vůči indiánskému obyvatelstvu, protože jakožto nedávno přicestovalý Evropan nebyl zatížen negativními zkušenostmi. (Nikdo z jeho předků nebo současných příbuzných se nestal obětí indiánských nájezdů). Sutter chápal, že duchovní a kulturní svět indiánů se diametrálně liší od světa bělochů a proto se je nesnažil převychovávat. Na druhé straně jim však dával najevo, že respektování jeho vůle jim přinese jisté výhody a porušování jeho vůle, nebo dokonce otevřené nepřátelství bude mít nepříjemné následky. Jako příklad můžeme uvést dva incidenty, ke kterým došlo v roce 1840. Tou dobou už pro něho pracovalo několik set indiánů (převážně Nisenanové sídlící severně od pevnosti), kteří za svou práci byli odměňováni v naturáliích. (Sutter jim vystavoval speciální kovové mince, které si pak vyměňovali za příkrývky, košile, kalhoty, či jiné zboží, které se buď přímo vyrábělo v osadě, nebo se dováželo.) Jednoho večera Sutter zaslechl bolestné volání: „Señor! Señor!“ Sutter se rozeběhl po hlase a u skladiště se zbožím spatřil svého hlídacího psa, buldoga, kterého si přivezl z Havaje, pevně zakousnutého do stehna jednoho z indiánských dělníků. Sutter ho podrobil přísnému výslechu a z indiánovy výpovědi vyšlo najevo, že chtěl ještě s jedním kumpánem sklad vykrást. Místo příkladného potrestání Sutter mu ránu vymyl a sešil a s varováním, že jestli se to bude ještě jednou opakovat, že ho nechá zastřelit, ho pustil. Od té doby se neztratilo nic, co by se za nehet vešlo a okolí osady patřilo k nejbezpečnějším v celé Kalifornii. V říjnu téhož roku však došlo k závažnému incidentu, který jasně svědčil o tom, že Sutter myslel své varování smrtelně vážně.

V osadě se objevili indiáni ze San Jose (Miwokové) a dožadovali se povolení navštívit své příbuzné a přátele, a výměnou za různé zboží si opatřit několik squaw. Sutter souhlasil, ovšem s podmínkou, že vybrané ženy, či mladé dívky musí s nimi odejít dobrovolně. Potom s nimi poslal svého indiánského *alcalda*, aby na ně dohlédl. Ještě téhož dne však přiběhl posel s otřesnou zprávou. Indiáni ze San Jose vtrhli do jeho vesnice, zabili několik mužů a starých squaw a unesli všechny mladé ženy a děti, které zrovna nepracovaly na polích. Sutter se dlouho nerozmýšlel. Druhého dne dal dohromady větší ozbrojenou četvu a vyrazil po jejich stopách. Podle zprávy, kterou

později poslal do Monterey, nejen, že osvobodil všechny zajatce, ale také po návratu do osady nechal čtrnáct únosců zastřelit.

Nebezpečí potenciálního nájezdu ze strany indiánů ze vzdálenějších částí Kalifornie nakonec vedlo Suttera k realizaci svého starého snu, a sice k postavení pevnosti, podobné těm, které viděl na cestě do Oregonu. Na jaře roku 1840 jeho indiáni počali stavět dvě a půl stopy širokou a osmnáct stop vysokou zeď z vepřovic, která uzavírala obdélníkové nádvoří tři sta dvacet stop dlouhé a sto šedesát stop široké. Uprostřed nádvoří pak nechal postavit velký dům, ve kterém se nacházely obytné místnosti a kanceláře (Casa Grande) a podél zdí nižší budovy, které sloužily za dílny a kovárnu. V rozích opevnění se tyčily věže, jejichž stěny byly pět stop silné a prakticky na tuto dobu neprůstřelné, na ochozích se leskla bronzová děla a přízemí sloužilo za prachárnu, zbrojnicu a nebo za vězení. Pevnost, jejíž stavba trvala dva roky, neposkytovala jenom bezpečné útočiště pro obyvatele osady, ale stala se také jakousi oázou či snad dokonce cílem mnohých Američanů, kteří též podlehli pověstem o krásné a úrodné zemi u Pacifiku a v malých skupinkách překračovali Sierry a pronikali do Kalifornie. Sutter nejedné rodině potom propachtoval několik akrů půdy a nebo je přímo zaměstnal na pevnosti. Na jaře roku 1841 se podnikavý Švýcar vypravil do Monterey, navštívil guvernéra Alvarada a na základě dosavadních úspěchů mu předložil žádost o vystavení oficiálního dekretu. Alvarado, na kterého Sutter udělal neobyčejný dojem nejen tím, že se mu podařilo opravdu vybudovat fungující zemědělskou osadu, ale hlavně také tím, že se mu podařilo náležitě pacifikovat indiány, ochotně souhlasil. O několik dní později se Sutter vracel domů s patentem v kapse, který mu zaručoval vlastnictví devadesáti devíti čtverečních mil (63 360 akrů – 256,41 čtverečních km) kvalitní půdy v povodí řeky Sacramento. (Sutter obdržel dekret na tuto plochu z celkové rozlohy tří set čtverečních mil, ze které si vybral dvě oblasti. Jednu v prostoru mezi řekou Sacramento a Pérovou řekou a druhou v prostoru mezi řekou Sacramento a Americkou řekou.) K další důležité události došlo na podzim téhož roku. Jednoho zářijového dne u přístaviště nedaleko pevnosti zakotvil škuner Constantine s velitelem ruské pevnosti Ross baronem Rotcheffem na palubě. Když Sutter zjistil důvod jeho návštěvy, stěží mohl skrýt nadšení. Rotcheff mu oznámil, že pevnost Ross je na prodej a že Rusové ho považují za finančně solidnějšího zájemce než Mexičany. Cena pevnosti byla třicet tisíc dolarů. Dva tisíce dolarů záloha v hotovosti, zbývajících dvacet tisíc měly pokrýt dodávky pšenice a osm tisíc jako poslední splátka měla být opět v hotovosti. Jako záruku jim Sutter nabídl vlastní pevnost a přilehlé pozemky, což Rusové ochotně přijali.

Vlastnit pevnost Ross by znamenalo nejen značné rozšíření pozemků, neboť k pevnosti také patřily tři ranče, které pevnost zásobovaly potravinami, ale také získání sedmnácti set kusů dobytka, jednoho tisíce koní a mezků, dvou tisíc ovcí a celé řady zemědělského vybavení včetně větrných mlýnů, pluhů, koželužen a malé loděnice. Sutter souhlasil a vypravil se Rotcheffem do San Rafaelu podepsat příslušné papíry. Teprve tam však zjistil, že Rusové vlastně pouze pronajímali půdu, na které stála pevnost, a tudíž její koupí získá toliko budovy a výše zmíněné vybavení. Z jakých důvodů se Sutter rozhodl přece jen nakonec koupit uzavřít, je dodnes nejasné. Existují materiály, které Suttera usvědčují, že se podvodně pokoušel získat duplikát převodu, ve kterém by byly též zahrnuty veškeré pozemky a zřejmě počítal s tím, že se mu jej podaří během

zaknihování vyměnit za originál. Možná, že počítal s podporou guvernéra Alvarada, který by zvláštním výnosem změnil pronajatou půdu na ruské vlastnictví, ovšem bohužel nic takového se nestalo a i když se Sutter stal též majitelem škuneru Constantine, třicet tisíc dolarů za pouhé movitosti byla na tehdejší dobu nepřiměřená cena. Jestliže vezmeme v úvahu Sutterův charakter, jenž se vyznačoval neobyčejnou dávkou ješitnosti, skutečnost, že by byl „pánem“ na dvou usedlostech, zřejmě měla nemalý vliv na jeho rozhodnutí. Následkem této koupě se Sutter zadlužil do takové míry, že během dalších let žil prakticky neustále na pokraji bankrotu. Krátce po uzavření prodejní smlouvy nechal veškeré budovy demontovat a stavební materiál přivázat k sobě do Nového Švýcarska, kde byly trámy a prkna použity na dokončení stavby samotné pevnosti a nebo na stavbu hospodářských budov v jejím okolí.

Rok 1842 byl sice ve znamení bohatých žní, avšak na podzim se začaly stahovat nad Sutterovou pevností mraky. Věřitelé již nechtěli déle čekat a počali se domáhat peněz. V srpnu mu zabavili jeden ze škunerů, pomocí kterého udržoval pravidelný styk s Yerbou Buenou, a v září mu hrozili, že mu odeženou dobytek. Sutter se uchýlil ke všem možným trikům, které měl k dispozici. Sliboval, že zaplatí, zapřísahal věřitele, aby ještě posečkali a nakonec se je snažil uchlácholit tím, že jim místo peněz nabídl pravidelné zásilky bobřích kožešin. Problém s tímto posledním nápadem ovšem spočíval v tom, že většina velkých lovišť byla v rukou kanadských traperů, kteří pracovali pro společnost Hudson's Bay a ta měla exklusivní licenci pro odchyt bobrů od kalifornských úřadů. Jediným světlým bodem v této době byl zvýšený příchod amerických imigrantů. V praxi to znamenalo více schopných a kvalifikovaných pracovních sil nejen pro zemědělské práce, ale i pro životně důležitá řemesla. S přistěhovalci z Východu přicházeli také zedníci, kameníci, kováři, koláři, truhláři a tesaři, kterým Sutter nejen pohotově nabízel práci, ale také jim vystavoval náležitá povolení pro pobyt na kalifornském území. (Mezi nově příchozími se nacházel i jistý John Bidwell, který se díky svým organizačním schopnostem a poctivostí stal zakrátko Sutterovou pravou rukou.) A právě to bylo vystavování úředních papírů, čímž si Sutter vlastně usurpoval pravomoc mexického úředníka, a které vyvolalo značnou nevoli mezi jeho odpůrci v řadách kalifornských administrativních činitelů. Zejména xenofobní generál Jose Castro se projevil jako jeho úhlavní nepřítel. Pravidelně posílal zprávy do Mexico City, ve kterých líčil Suttera jako nebezpečné individuum, které po vzoru texaských rebelů sní o vytvoření samostatné kalifornské republiky, obklopuje se stejně pochybnými individui z řad imigrantů, ignoruje mexické a kalifornské zákony, s indiány zachází jako s otroky, a dokonce je popravuje, aniž by je předával místnímu soudu. Castrovo nepřátelství bylo do jisté míry pochopitelné, neboť mezi častými návštěvníky Nového Švýcarska byli agenti anglické, francouzské a americké vlády, kteří pod rouškou přírodopisného nebo čistě „vědeckého“ zájezdu sbírali informace a sondažovali možnosti eventualního připojení Kalifornie k té či oné zemi. Postavení samotné pevnosti bylo kalifornskými Mexičany též intepretováno jakožto nepřátelský akt. Pochopitelně odezva na sebe nenechala dlouho čekat. Mexický prezident Santa Anna, známý masakrem texaské posádky v Alamu, se rozhodl jednat. Sutter se zanedlouho doslechl, že nově jmenovaný guvernér Manuel Micheltona je na cestě do Kalifornie v doprovodu pěti set vojáků a jeho poslání je sebevědomému Švýcarovi buď přistříhnout křídla a nebo ho kompletně zlikvidovat.

Zrádná osidla kalifornské politiky

Micheltorena dorazil do Kalifornie na v prosinci téhož roku. Z původních pěti set mužů, převážně omilostněných trestanců, kteří ho doprovázeli, bylo bojeschopných snad jen tři sta. Někteří zemřeli po cestě, ostatní onemocněli úplavicí a trávili první týdny či měsíce svého pobytu v Monterey v primitivním vojenském lazaretu. Novopečený guvernér se ujal svého úřadu, zatímco Alvarado se stáhl do soukromí na svou haciendu a vyčkával, jak se situace vyvine. Sutter pochopitelně nemarnil čas a okamžitě vyslal do Monterey posla s dopisem, ve kterém Micheltorenu ujišťoval svou loajalitou, přičemž ovšem neopomněl zdůraznit své zásluhy o pacifikaci severní Kalifornie a pro případ, že by guvernér choval nepřátelské úmysly, se jen tak na okraj zmínil o nedávno dokončené pevnosti a odhodlání všech jejích obyvatel hájit ji proti jakémukoliv nepříteli. Avšak během následujících dvou let zpočátku toliko korektní vztah mezi Sutterem a Micheltorenou přerostl v upřímné přátelství. Oba muži si pravidelně dopisovali a díky skutečnosti, že Sutter byl na svou dobu poměrně sečtělý a dnes bychom řekli i relativně sofistikovaný člověk, a že Micheltorena vyrostl v mexické metropoli, jejich názory na celou řadu problémů byly poměrně shodné. A navíc oba muži byli v Kalifornii vlastně cizinci, tudíž blízký a přátelský vztah byl v jejich vlastním zájmu. (Značná část Kalifornanů, zejména na jihu, se považovala za přímé potomky Španělů a na Mexičany, v jejichž žilách kolovalo hodně indiánské krve, se dívala spatra.)

S rostoucí imigrací Američanů z Východu narůstal též tlak na kalifornskou vládu tomuto fenomenu čelit. Micheltorena vyzbrojil Suttera celou řadou pravomocí tento proces administrativně podchytit a k titulu regionálního soudce zakrátko přidal též vojenskou hodnost kapitána milice. Mexico City mělo ještě stále v živé paměti revoluci v Texasu a vytvoření nezávislé republiky v roce 1836. Jedním ze způsobů, jak zabránit tomu, aby se podobná situace neopakovala v Kalifornii, bylo vytvoření regionálních vojenských útvarů, které by prostě dohlížely na cizince a v případě pokusu o násilné odtržení Kalifornie by tomu zabránily. Netřeba říkat, že Sutter byl na vrcholu blaha. Konečně měl skutečnou vojenskou hodnost, na nádvoří pevnosti se za zvuku bubnu cvičili indiáni a nedávno příšlí imigranti ve zbrani, a obsluha tří děl (jedno pocházelo z pevnosti Ross) se snažila zvládnout základní principy nabíjení a míření.

Ironií osudu však zůstává, že v roce 1844 ohrožení kalifornské vlády nepřicházelo ze strany expanzivních Američanů, ale spíše ze strany domácích Kalifornanů. Jak jsem se již zmínil, Micheltorena byl pro ně cizák, jeho centralistická politika narážela na odpor vládní byrokracie, ve které převládal nepotizmus, a navíc přítomnost jeho pochybné „armády“, které se dostalo přezdívky *cholos* (osoby tmavé pleti), způsobovala nejen veřejné pohoršení ale i doslova urážela národní hrdost. Sutter neměl o těchto náladách nejmenší tušení a až teprve při návštěvě San Jose v říjnu téhož roku se dozvěděl o bující konspiraci od britského vice-konsula Jamese A. Forbese. Sutter pochopitelně nemeškal a jakmile se setkal s guvernérem, informoval ho o nebezpečí, které mu hrozilo. Při této příležitosti ho též ujistil vojenskou pomocí, za což byl odměněn plnou jurisdikcí nad severní Kalifornií a ... dalšími pozemky. Jednalo se o tak zvaný *Sobrante Grant*, v zásadě zbývajících dvě stě čtverečních mil z původní tří set, jež mu dal k dispozici Alvarado, a které nechal Sutter zaknihovat na sebe a na svého nejstaršího syna Johanna

Augusta mladšího, jenž se tou dobou nacházel ještě ve Švýcarsku. Díky guvernérově štědrosti se pak Sutterovo „panství“ rozšířilo na kompaktní oblast v rozloze 297 čtverečních mil (760 čtverečních km). Během krátkého pobytu v jižní Kalifornii se mu podařilo vyhnout se všem věřitelům, a poté, kdy se okázale rozloučil se svým dobrodincem, zamířil zpět na sever. Teprve až po návratu na pevnost se značným překvapením zjistil, že jen o vlas unikl pasti. Generál Jose Castro vydal na něho zatykač, který se shodou okolností opozdil a dostal se do Yerby Bueny den poté, kdy Sutter vstoupil na jednu ze svých lodí a plavil se po Sakramentu domů do Nového Švýcarska.

Pokusem o zatčení neoblíbeného Švýcara počala oficiálně revolta proti Micheltorenově režimu. Naštěstí konspirace, pokusy o převrat, zamýšlené revoluce a jiné na první pohled dramatické záležitosti v tehdejší Kalifornii nesly známky spíše operetní frašky než skutečných krvavých událostí. Krátce poté, kdy se Sutter vrátil na pevnost, konspirační vtrhli do Monterey a odehnali většinu koní, jež patřili guvernérově kavalérii. Micheltorena se vydal po jejich stopách, avšak po několika dnech marného pronásledování narazil na početně silnější vzbouřence, načež obě strany zasedly ke konferenčnímu stolu v Santa Tereze a dohodly se na kompromisu. Micheltorena pošle nenáviděné *cholos* domů do Mexika a rebelové se vzdají jakýchkoliv dalších násilných akcí proti současné administrativě. Problém ovšem spočíval v tom, že ani jedna strana nevěřila té druhé. Jinými slovy Micheltorena dospěl k závěru, že poslat *cholos* domů by znamenalo značné oslabení svých pozic a rebelové byli přesvědčeni, že jediný způsob, jak se dostat k veřejným funkcím a hlavně ke státní pokladně, je odstranit nepopulárního guvernéra. Sutter mezitím s úzkostí čekal na pevnosti, jak se bude situace dále vyvíjet. Pořadová cvičení, pestré mexické uniformy, vztyčování vlajky a pozdravné salvy z děl bylo jediné, co se mu z vojenského řemesla zamlouvalo. Skutečné tažení v poli, snášení útrap a nakonec nevyhnutelné krveprolití mu byly absolutně cizí, a navíc byl čas orat a zasévat pšenici. Vzhledem ke značné zadluženosti si sotva mohl dovolit ztratit jednu celou úrodu. Na druhé straně se v něm však probudil silný pocit loajality a vděčnosti. Nebyl to Micheltorena, který ho chránil před útoky a pomluvami kalifornských latifundistů a xenofóbů? Nebyla to mexická vláda, která mu umožnila vybudování Nového Švýcarska? Sutter se rozhodl. Ne, s rebely se nespojí a Micheltorenovi dostojí slovu. V náhle záchvatu vlastenectví pak vytáhl proti svému sousedovi Vallejovi, který se neskrýval sympatiemi s opozicí. Obdobně, jako to bylo v případě útoku na Monterey, se pokusil Vallejovi odehnat koně, ale bohužel přišel pozdě. Vallejo dal mezitím všechny koně k dispozici vzbouřencům. *Defensores de la patria* se však nemínili vrátit nepokryti slávou, a tak alespoň porazili jednu Vallejovu krávu a uspořádali neoficiální piknik s hovězím na rožni. O několik dní později Micheltorena požádal Suttera, aby se se svým „vojskem“ vydal na jih. Sutter se dlouho nerozpakoval a vypravil speciálního kurýra, Pabla Gutierreze, do Micheltorenova tábora. Informace o počtu mužů, palebné síle a datum pochodu byly zašity do dvojité podrážky jeho bot, avšak nehledě na toto důmyslné opatření, Sutterova depeše nedosáhla cíle. Nedaleko San Jose Castrovy jednotky Gutierreze zaskočily, po důkladné prohlídce našly usvědčující dopis, a aniž by se příliš dlouho rozmýšlely, milého Gutierreze pověsily na nejbližší strom jakožto špióna. Pro Suttera to byla pochopitelně velká rána, neboť Gutierrez byl jeden z jeho společníků, který se k němu přidal v Santa Fe a věrně ho následoval na pouti po Oregonské stezce až

do Kalifornie. Ironií osudu je také skutečnost, že tento nešťastník byl prakticky první a zároveň poslední oběť tohoto nesmyslného konfliktu.

1. ledna roku 1845 *comandante* Juan Augusto Sutter v čele cirka dvou set ozbrojených mužů vytáhl z pevnosti Nové Švýcarsko, aby se zúčastnil událostí, které se jinak nedají kvalifikovat než jako komedie omylů. Jeho miniaturní armáda se skládala z jedné pěší roty (sto mužů) indiánů vyzbrojených zbraněmi všeho druhu, počínaje starými předovkami, brokovnicemi a několika pistolemi konče, a z jedné roty střelců na koních, kterou tvořili převážně Američané z Oregonu a nedávno příšlí imigranti, které, než se stačili rozkoukat, Sutter začlenil do severokaliifornské milice. Velením domorodého vojska byl pověřen Němec Ernest Rufus a dva poručíci, Švýcar Jacob Duerr a náčelník Mokelumnů Rufino. Velitelem provizorní kavalérie byl kapitán John Gantt, bývalý *mountain man* a příslušník americké armády, který byl propuštěn kvůli jistým finančním „nesrovnalostem“ souvisejícím s výplatou žoldu. Velení dělostřelecké baterie, kterou tvořilo jedno bronzové dělo, si vzal na starost sám *maximo comandante* Sutter.

9. ledna se Sutterovy „ozbrojené síly“ setkaly s řadovými jednotkami guvernéra Micheltoreny u místa zvaného Salinas. Generál Jose Castro a bývalý guvernér Alvarado, kteří se nacházeli s hrstkou stoupenců v blízkosti Salinasu, pochopitelně nechtěli riskovat nebezpečí, že by některý z jejich lidí mohl být zraněn během neprozřetelné konfrontace a proto se urychleně stáhli k Los Angeles. Během ústupu pak po celém kraji šířili smyšlené zprávy o nebývalých ukrutnostech Sutterových „hrdlořezů“, a současně, zcela v souladu s tehdejšími pravidly politické hry, dali Sutterovi vědět, že se nemíní s ním střetnout v otevřeném boji. V Los Angeles se mezitím sešla narychlo svolaná junta a během tohoto zasedání byl guvernér Micheltorena „sesazen“ a na jeho místo byl zvolen jistý Pio Pico, starý taškář a člověk velmi pochybného charakteru, jehož volba vzbudila úžas a překvapení i mezi těmi nejhlasitějšími Micheltorenovými odpůrci.

Guvernérovo vojsko pokračovalo v tažení na jih. Způsob, jakým si však počínalo, počal budit podezření, že to je tentokrát Micheltorena, který příliš nedychtí po rozhodném potlačení rebelie a udělení náležité lekce povstalcům. Vojsko urazilo za den sotva sedm mil, přední hlídky občas chytily nepřátelského zvěda, načež ho vyslechly a potom ho s patřičnou domluvou poslali domů. Pokud se jim do cesty připletla nějaká fungující misie, okamžitě prověřili její sklepy, zejména zásoby vína, a pak obtěžkáni čerstvým proviantem se opět vydali na cestu. Začátkem února dosáhli puebla Buena Ventura, které podle zpráv indiánských zvěděů bylo v rukou nepřítele. Sutter okamžitě vyslal předvoj skládající se z pětadvaceti Američanů a netrpělivě čekal na jejich hlášení. Američané se ve značně zmenšeném počtu vrátili až druhý den a šokovanému Sutterovi hlásili, že padli do zajetí, ale že generál Castro je náležitě pohostil, a pak, když slíbili, že už nepozvednou proti nové „vládě“ zbraně, je poslal domů. Sutter však o podobných smířovačkách nechtěl ani slyšet. V hloubi duše byl přesvědčen, že teď nastal historický moment, že nyní se mu konečně naskytla příležitost vstoupit do análů vojenské historie a nařídil noční útok. Tu noc však lilo jako z konve a přechod horského hřebene, který se táhl mezi ním a osadou, zabral celou noc. K ránu toliko polovina vojska byla připravena k útoku, a i když se to zdá neuvěřitelné, byli to právě Rufusovi indiáni, kteří byli jediní bojeschopní, zatímco většina Ganttových střelců tvrdila, že má zvlhlý prach, a že útok by se měl

odvolat, protože se původně plánoval pod rouškou noci, ale teď už svítalo a tudíž moment překvapení bude pryč. Situaci zachránilo opět několik indiánských zvědů, kteří zjistili, že minulou noc Castrovi muži tancovali až do rána fandango, náležitě se zpili vínem a s největší pravděpodobností nyní vyspávají opici. To rozhodlo. Přes sto mužů vystoupilo z lesa a v bojové formaci zamířilo k pueblu. Jakmile je spatřilo pár Castrových vojáků, kteří z nějakého záhadného důvodu už byli vzhůru a celkem střízliví, vypukla v pueblu panika a nepřítel se dal o překot na útěk. Prchající muži však přitom nezapomněli na základní pravidla kalifornského způsobu válčení. Shromáždili se v úctivé vzdálenosti, a potom, jak jim vojenská čest velela, zahrnuli postupující vojáky těmi nejdrsnějšími nadávkami, kterými disponoval španělský jazyk. Vzhledem k tomu, že po celou tu dobu nepadl jediný výstřel, kromě mnoha ochraptělých hrdel nedošlo k žádné újmě na zdraví. Sutter chtěl ustupující Kaliforně pronásledovat, a pokusit se je zajmout, čímž by vlastně rebelie skončila, avšak Micheltorena odmítl. Sutterovi bojovníci tedy s velkou slávou vtáhli do puebla a nyní byli oni řadě, aby se náležitě zpili.

Nezasvěcený člověk by byl přesvědčen, že toto snadné vítězství posílilo morálku Micheltorena-Sutterova vojska a že většina obyvatel na jihu Kalifornie pochopila bezúčelnost dalšího odporu. Skutečnost však byla poněkud jiná. Dva důležité faktory měly za následek, že „armáda“ severní Kalifornie se pomalu začala rozkládat. Šest týdnů pochodu za převážně deštivého počasí a podvrtná činnost, či spíše propaganda Alvaradových a Castrových lidí náležitě podlomila jejich bojové nadšení. Například při jedné příležitosti byl zachycen Alvaradův dopis kapitánu Ganttovi, ve kterém ho bývalý guvernér vyzýval, aby přešel na druhou stranu, že všechno bude odpuštěno, a že žádný z mužů nepřijde zkrátka. Jistý John Marsh, kterého Sutter doslova hrozbami přinutil, aby se zúčastnil tažení, si uvědomil, že konečně nadešel čas se „zrupnému“ vládci z Nového Švýcarska pomstít. Brzy se mu podařilo přesvědčit většinu Američanů, že to je čiré bláznovství trmácet se nehostinnou krajinou za vysoce nepříznivých podmínek a dokonce riskovat život kvůli konfliktu, který se jich vlastně vůbec netýká. A jestli se Mexičané chtějí zabíjet mezi sebou, prosím, ale co je nám Američanům do toho?

Alvaradova a Castrova propaganda mezi obyvateli jižní Kalifornie se také setkala s úspěchem. Pověsti o násilnostech, loupežích a drancování páchaných Sutterovým vojskem, zejména jeho indiány, nakonec vedly k tomu, že celá řada lidí, kteří by jinak zůstali doma, byli ochotni se této „metle ze severu“ postavit se zbraní v ruce. Několik dní po „vítězství“ u Buena Ventury počet Castrových mužů vzrostl na šest set, což bylo prakticky dvakrát tolik, než měl Sutter a Micheltorena k dispozici. Mezi těmito novými rekruty bylo i na čtyřicet Američanů, kteří se nechali k tomu dobrodružství zlákat hlavně pod dojmem, že budou bojovat proti Mexičanům a že se tak ještě dodatečně pomstí za Alamo. Jejich velitelem byl jmenován jistý William „Le Gros“ O’Fallon, který, jak později zjistíme, se proslavil záchrannými operacemi v Sierrách. A pak 20. února došlo k rozhodující „bitvě“ u Cahuengy.

Cahuenga byl ranč, který patřil misii San Fernando, ležící mezi neosídlenými kopci severně od Los Angeles, prakticky ve stejných místech, kde se dnes nacházejí hollywoodské ateliéry. Devatenáctého února krátce po setmění dorazil do Micheltorena tábora Alvaradův posel s formální výzvou k boji. Micheltorena souhlasil

a jakmile vysvitlo slunce, dali se Sutterovi indiáni, doprovázeni dělostřeleckou baterií, na pochod k nepřátelské pozici. Pak se rozpoutal dělostřelecký souboj. Tři Micheltorenova děla (jedno z nich bylo Sutterovo) se utkala se dvěma Alvaradovými. Obě strany vystřílely kolem stovky koulí a šrapnelů, přičemž úzkostlivě dbaly, aby projektily létaly v bezpečné výšce nad hlavami nepřátel a napáchaly co nejmenší škody. Asi po dvou hodinách neúčinného rámusu jim konečně došel prach a bitevní pole ztichlo. Co se týče ztrát, výpovědi svědků se liší. Někteří tvrdí, že obětí kanonády se stala jedna mula v Micheltorenově táboře a dva koně v Alvaradově, druzí mluví tolíko o rozbitém kole u jednoho děla a ustřeleném ocasu jedné muly. Micheltorena potom nařídil Sutterovi, aby vyslal do kaňonu, jenž se nacházel na dostřel od Alvaradových pozic, Američany pod velením Johna Gantta. Američané uposlechli a pak ke svému bezmeznému překvapení zjistili, že „nepřítel“, který na ně shlíží z okraje kaňonu, nejsou Kalifornané, ale krajaní z USA. V témže okamžiku se iniciativy chopil výše zmíněný John Marsh a pohotově navrhl „sbratření“. Castrovi Američané pak narychlo zhotovili bílou vlajku a prakticky do jednoho přešli na druhou stranu. Během několika minut kaňon zaplnily hlasy, smích a hlučné plácání se po ramenou, protože se mezi těmito „válečníky“ nacházela řada přátel, kteří se znali z dřívějších.

Micheltorenovi, který sledoval pohyb vojáků z blízkého návrší, neušlo, že Američané nepostupují dál proti Alvaradovým pozicím, a proto vyslal Suttera, aby zjistil, proč se zastavili. Sutter dorazil ve chvíli, kdy „sbratřené“ síly tahaly z kloubouku lístky, aby tímto demokratickým způsobem rozhodly, na kterou stranu se mají společně přidat. Sutter se jim marně snažil vysvětlit, že teď není čas na hlasování, ale že se má bojovat, a protože jeho námítky byly zcela ignorovány, vyslal posla k Micheltorenovi, aby ho informoval o nečekaném vývoji situace. Posel se po chvíli vrátil s šalamounským řešením: „Pokud se z bojiště stáhnou jak jeho, tak i Alvaradovi Američané, nemá námitek.“ Sutter úpřimně znechucen zrádným jednáním svých spolubojovníků otočil koně a zamířil k místům, kde se nacházel Micheltorena. Ke své hrůze však zjistil, že proti němu jede skupina Alvaradových kavaléristů. Jakmile ho kavaléristé spatřili, rozdělili se na dvě skupiny, odřízli mu cestu zpět do kaňonu a během několika minut ho obklíčili. Sutterův svět napolenských představ se zhroutil jako hromádka karet. *Comandante* z Nového Švýcarska padl do zajetí.

Ze Sutterových memoárů pak jasně vyplývá, že Alvarado byl ochoten v této stínohře pokračovat dál. Frustrovaný a do hloubi duše zklamaný „vojevůdce“ byl dopraven do Los Angeles a tam ubytován v pohodlném domě bohatého místního kupce, jistého Abela Stearnse. Když se Sutter zavázal čestným slovem, že neuprchne, byly mu povoleny vycházky, Castro mu vrátil důstojnický kord a ve všech směrech s ním bylo zacházeno spíše jako se vzácným hostem než se zajatcem. Jen drahou anglickou pušku, kterou mu odebrali při zajímání, už v životě neviděl. Čtenáře jistě bude zajímat, jak se „bitva“ vyvíjela dál. Příslušníci Micheltorenovy kavalérie, *cholos*, velmi rychle zjistili, jak se zachovali Američané a ještě téhož dne následovali jejich příkladu. Oslaben o většinu vojska Micheltorenovi nezbylo nic jiného než kapitulovat. Během jednání doznal, že trumfy byly zcela v rukou opozice, a hra, která mu byly v zásadě vnucena, skončila jeho prohrou. Vítězná strana mu velkomyslně dovolila průchod městem a to se všemi vojenskými poctami, včetně rozvinutých vlajek a víření bubnů. Poražený guvernér pak

se zbytkem věrných vstoupil na loď, odjel do Monterey, kde vyklidil svou kancelář, a v doprovodu manželky se vrátil do Mexika. Teprve po letech Sutter zjistil, že se opravdu jednalo jen o vysokou hru, jíž se stal naivním účastníkem. Alvarado se později přiznal, že po celou dobu „rebelie“ byl ve styku s Micheltorenou, že žádný z nich neměl v úmyslu způsobit krveprolití, a že „bitva“ u Cahuengy, její průběh a zejména její výsledek byly předem dohodnuty. Jinými slovy, když Micheltorena viděl, že nemůže vojensky zastrašit opozici, přistoupil tedy na řešení, které by mu zachránilo reputaci. Předstíral bitvu, čestně ji „prohrál“, načež se mohl vrátit do Mexico City, aniž by mu mohl někdo vyčítat, že utekl před vzbouřenci bez výstřelu, že se nezachoval tak, jak to od něho vyžadoval guvernéřský titul.

Po Micheltorenově odjezdu zůstala jen jedna nezodpovězená otázka, a sice co se Sutterem. Netřeba říkat, že celá řada členů nové „revoluční“ vlády se dožadovala toho, aby byl exemplárně potrestán, nejlépe popraven četou. Tento krok by byl ovšem v příkrém rozporu s principem nenásilného řešení celého konfliktu, na kterém se dohodl Alvarado a Micheltorena. Nakonec cestu ze slepé uličky našel Juan Bandini, ministr vnitra, a jinak též velmi kultivovaný a inteligentní člověk. Bandini se při jednom sezení se Sutterem zeptal, co ho přimělo k tomu, aby se dal do Micheltorenových služeb. Sutter pochopitelně nejdříve operoval argumenty jako loajalita, čest a zodpovědnost vůči novému guvernéřovi, a nakonec vytáhl dopis, ve kterém ho Micheltorena žádal o pomoc. Voila. Señor Sutter je nevinný, neboť toliko vykonával příkazy. Nikdo nemůže pochybovat o tom, že se vlastně jedná o vysoce poctivého, čestného a spolehlivého muže. Druhého dne Sutter složil přísahu a věrnost novému režimu, všechny jeho tituly a funkce mu byly obnoveny, přičemž ze svých pozemků, včetně těch, které udržel do Micheltoreny, neztratil ani akr. Po slavnostním ceremoniálu, během kterého se zkonsumovalo značné množství *aguardiente* (silná pálenka), byl omilostněný „vládce“ nad severní Kalifornií propuštěn.

1. dubna po dvou týdnech strastiplné cesty Sutter a jeho zdecimovaní milicionáři dorazili do Nového Švýcarska. Netřeba říkat, že Sutter byl z dalších vojenských dobrodružství vyléčen jednou provždy. I když z tohoto fiaska vyvázl s minimálními finančními ztrátami (osm tisíc dolarů prasklo na uniformy a vybavení vojáků, sto padesát koní zůstalo na jihu), jeho tříměsíční nepřítomnost však měla dalekosáhlé následky. Posádka, která zůstala na pevnosti (patnáct bělochů a třicet indiánů), se plně „věnovala“ její obraně proti neexistujícími nepříteli, jinými slovy důsledně ignorovala zemědělské práce, a co víc, jakmile se mezi místními indiánskými kmeny rozkřiklo, že Sutter je zajat a možná, že už je dokonce mrtev, strach z jeho pevné ruky, který je držel na uzdě, zmizel a opět začaly nájezdy na ranče a krádeže dobytka. Dva dny po jeho návratu několik set indiánů přepadlo Lindseyův a Gulnacův ranč, přičemž Thomas Lindsey byl zabit a dobytek odehnán. Protože se oba ranče nacházely v sousedství Nového Švýcarska, Sutter okamžitě nabídl pomocnou ruku a v čele dvaceti dvou mužů se vydal po jejich stopách. Bez fanfár, bez vlajek, bez bubnů a bez pestrých uniforem se stříbrnými knoflíky. Hrstka chlapů v jelenicových košilích pevně rozhodnutá zjednat spravedlnost, pomstít smrt rančera a navrátit ukradený majetek. Žádná stínohra a předem dohodnuté bitvy, nýbrž krvavý konflikt. Po týdnu pronásledování a přestřelky, při nichž

řada mužů byla zraněna a jeden ze Sutterových přátel, Juan Vaca, zabit, se nakonec podařilo většinu dobytka zachránit a vrátit původním majitelům.

Po nájezdech iniciovaných samotnými indiány pak přišly indiánské útoky, za kterými stáli běloši, konkrétně Jose Castro, nyní vrchní velitel všech ozbrojených sil na území Kalifornie. Castro se nemohl smířit s tím, že se Sutterovi nejen podařilo zachránit se před popravčí četou, ale také, že jeho mocenské postavení v oblasti na sever od Yerby Bueny zůstalo neotřesené. A protože sám nemohl nijak zasáhnout, pokusil se získat Mokelumneské indiány, aby udělali tuto špinavou práci za něho. Castro uplatil jejich náčelníka Raphera a ten připravil plán útoku na Nové Švýcarsko. Čtenář se jistě pamatuje, že kolem stovky Mokelumnů následovalo Suttera na jih proti rebelům, takže netrvalo dlouho a jeden z těchto přátelsky nakloněných indiánů informoval Suttera, že jeho život je vážně ohrožen. Sutter se dlouho nerozmýšlel a Raphera v jeho úmyslu předešel. Bez jakéholiv varování napadl jeho vesnici, Raphera zajal a po krátkém soudu ho nechal popravit. Rapherova hlava byla pak umístěna nad vchodem do pevnosti jako výstraha všem, kdo by se pokoušeli ukládat Sutterovi o život. Koncem roku 1845 se pohraniční oblasti v severní Kalifornii zklidnily díky Sutterovu dvojkolejnému přístupu, který, jak víme, spočíval v odměně za přátelství a v přísném trestu za nepřátelství. Dokonce oregonští indiáni kmene Walla Walla upustili od zamýšleného tažení na jih, když se dozvěděli, že Sutter je připraven se jim postavit do cesty. Obnovená pacifikace indiánů pak měla za následek na jedné straně jejich zvýšenou ochotu pracovat na jeho pozemcích a na druhé straně poměrně velký počet sirotků a bezprizorných dětí. I když Sutter v zásadě nebyl stoupencem otroctví, přesto však řešil tento problém tím, že je za menší či větší sumu prodával svým známým, hlavně věřitelům, kteří hledali laciné pracovní síly pro domácí práce. V každém případě byl přesvědčen, že tím zabíjí dvě mouchy jednou ranou. Jednak si snižoval dluhy a jednak věřil, že budou lépe zaopatřeni v rodině zámožného bělocha než v primitivní indiánské vesnici.

Kalifornie Američanům

Většina obyvatel tehdejší Kalifornie považovala revoltu proti Micheltorenovi za nedůležitou epizodu, k jakým docházelo v minulosti a bez jakýchkoliv pochybností bude docházet i v budoucnu, prostě za jakýsi přirozený symptom jejich politického systému. Málokdo si tenkrát uvědomoval, že nastolením zkorumpované a neefektivní vlády guvernéra Pica a jeho pravé ruky Jose Castra byly poklidné dny polofeudální Kalifornie sečteny. I když další politický vývoj na severoamerickém kontinentě byl v zásadě určován rostoucí expanzívitou Spojených států (*Manifest Destiny*), xenofobní politika Picovy administrativy, jež byla do značné míry reakcí na nepřetržitý příchod amerických emigrantů, tento proces však urychlila. V této souvislosti se můžeme zmínit o Lansfordu W. Hastingsovi, podnikavém Američanovi, který po vzoru Stephena F. Austina z Texasu chtěl nepochybně osídlit prázdné prostory na severu Kalifornie a vytvořit nezávislou republiku. Hastings šel dokonce tak daleko, že vydal *Průvodce po Oregonské stezce* s instrukcemi pro budoucí emigranty, jak se rychle a bezpečně dostat do Kalifornie, a sám byl pevně přesvědčen, že během dvou tří let počet Američanů v Kalifornii vzroste na několik tisíc. Tato činnost pochopitelně nezůstala bez povšimnutí v Mexico City, zrovna tak jako druhá návštěva poručíka americké armády Johna Ch. Fremonta, který pod záminkou vědeckého průzkumu hledal a mapoval schůdnou cestu přes Sierry, ve skutečnosti však sehrál roli agenta americké vlády, konkrétně Polkovy administrativy, jejíž cílem byla budoucí anexe celé Kalifornie.

Na podzim roku 1845 se po severní Kalifornii rozšířily zprávy, že Castro dává dohromady armádu za účelem vyhnání všech přistěhovalců, kteří neměli mexické občanství nebo platný pas. Sutter přijímal tyto zprávy se značnými obavami, protože realizace této politiky by měla za následek citlivý nedostatek kvalifikovaných pracovních sil, nevyhnutelnou stagnaci a nakonec kompletní bankrot.

11. listopadu se na západním břehu Sakramenta objevila skupina asi dvaceti jezdců s generálem Castrem v čele. Sutter vztyčil mexickou vlajku, nechal vystřelit na pozdrav z děla a pak se značnou nervozitou čekal, až mu Castro sdělí příčinu své návštěvy. Předtucha Suttera nezklamala. Přítomnost amerických přistěhovalců byla opravdu jedním z důvodů, proč Castro podnikl tuto dlouhou cestu. Přímé nebezpečí vojenského zákroku proti americkým přistěhovalcům momentálně nehrozilo, ovšem Sutter dostal oprávnění vydávat povolení pobytu jen těm Američanům, kteří se už nacházeli na území Kalifornie, a všem budoucím imigrantům mohl vystavit toto povolení jen po konzultaci s mexickou vládou. Nověpříchozí pak měli být soustředěni v určité oblasti, nejlépe v Sonomě, aby byli pod dohledem. Potom ovšem přišel hlavní bod jednání. Generál a jeho společník Andres Castillero, zástupce v Mexickém kongresu, překvapenému Sutterovi oznámili, že mexická vláda je ochotna pevnost a veškeré přilehlé pozemky odkoupit. V pozadí tohoto kroku byl pochopitelně úmysl zarazit veškerou další imigraci, a Nové Švýcarsko díky své strategické pozici by bylo ideální místo pro realizaci tohoto plánu. Sutter si vyžádal chvíli na rozmyšlenou a pak po poradě s Bidwellem a ještě několika dalšími přáteli tento návrh odmítl a to hlavně z finančních důvodů. Sutter byl touto dobou zadlužen tak říkajíc až po uši, (podle dochovaných materiálů dlužil celkem osmdesát až sto tisíc dolarů celé řadě věřitelů včetně Rusů za

pevnost Ross), a suma, kterou mu Castro nabídl, nebyla dost vysoká. (Mexická vláda byla ochotna jít maximálně do padesáti tisíc). Po Castrově návratu do Monterey se však o této nabídce a jejím následném zamítnutí dověděl právní zástupce Rusů v Yerbě Bueně, a protože Sutter dělal dojem, že nejen že nezaplatí dlužnou částku ve slíbeném termínu, ale dokonce existovaly silné obavy, že ji vůbec nebude schopen zaplatit, rozhodl se prodat hypotéku mexické vládě za 31 000 dolarů. Tímto krokem Rusové položili obrazně řečeno Sutterovi na krk smyčku, kterou by pak Mexičané s největší radostí zadržli. Nejzajímavější na tomto celém procesu je, že Sutter o této transakci neměl nejmenší tušení. Naštěstí mexická byrokracie si počínala jako každá jiná na světě, žádost o schválení prodeje ležela na příslušném ministerstvu, a zatímco se jednotlivé rezorty dohadovaly pod čí kompetenci koupě hypotéky spadá a kdo a kdy ji schválí, došlo k událostem, které podstatně změnily chod historie a současně zachránily Suttera před katastrofou.

V prvé řadě to byl spor mezi Mexikem a Texasem o společnou hranici. Texas tvrdil, že ji tvoří Rio Grande, vláda v Mexiko City tvrdila, že skutečná hranice je mnohem výše na sever podél řeky Nueces. Dalším jablkem sváru byl status Texasu. Pokud se jednalo jen o nezávislou republiku, Mexiko ji bylo ochotno tolerovat. Avšak v případě, že se Texas stane dalším státem USA, hrozilo válkou. V březnu roku 1845 Americký kongres schválil rezoluci o přijetí Texasu do Unie a v prosinci téhož roku se Texas stal dvacátým osmým státem. V lednu příštího roku Američané preventivně obsadili sporné území mezi řekou Rio Grande a Nueces, načež 23. dubna Mexiko vyhlásilo „defenzivní“ válku. O dva dny později mexické jednotky přebrodily Rio Grande a napadly americkou jízdní patrolu. Vyhlášení války z americké strany následovalo 13. května. Situace ohledně nověpříchozích Američanů v Kalifornii se též přiostrčila. V květnu podnáčelník policie v Yerbě Bueně Francisco Guerrero vydal nařízení, které zakazovalo prodej půdy přistěhovalcům, kteří neměli povolení k pobytu, a ba co víc, tito lidé měli být vyhoštěni. Kalifornští Američané však nemínili čekat, až Guerrero či Castro uskuteční své hrozby a bude je bude násilně deportovat, a přešli do „ofenzivy“. 10. června hrstka traperů, zálesáků a celé řady dosti pochybných individuů přepadla nedaleko Sutterovy pevnosti poručíka mexické armády Francisca Arce a odebrala mu stádo koní, které hnal na jih do San Jose. Přitom se nechali slyšet, že generál Castro je vítán si pro ně přijít, jestli má na to kuráž. A tak se zrodila rebelie, která vstoupila do americké historie pod názvem „*Bear Flag Rebellion*“ (rebelie Medvědí vlajky). Medvědí proto, že jeden z účastníků (William Todd) nakreslil na vlajku dosti neumělou rukou symbol severní Kalifornie, a sice obrys medvěda grizzlyho. A protože na první pohled nebylo jasné, jestli se jedná o obrys medvěda či prasete, mexické obyvatelstvo pohotově nazvalo rebely *cochinos* místo *Bear Flaggers*. Díky tomu, že někteří příslušníci tohoto hnutí počali drancovat místní haciendy, se pak tato španělská přezdívka rozšířila po celé Kalifornii.

Sutter, jehož sympatie, jak víme, byly rozděleny mezi Mexiko a Spojené státy, byl velmi rychle stržen do víru událostí. V téže době se vrátil z Oregonu do Kalifornie poručík John Ch. Fremont a postavil se do čela rebelů. Cílem jejich další „operace“ se stala Sonoma. Rebelové se zmocnili města a přilehlých usedlostí a potom zamířili k Novému Švýcarsku se čtyřmi zajatci, jmenovitě se Sutterovým sousedem generálem

Marianem Vallejem, jeho bratrem Salvadorem a švagrem Jakobem P. Leesem a Vallejovým sekretářem plukovníkem Victorem Prudonem. Sutter byl již o jejich příchodu zpraven, neboť Fremont vyslal Kita Carsona, který sloužil v jeho jednotce už dříve jako průvodce, na pevnost se vzkazem, že jestli Sutter nemíní akceptovat autoritu povstalců, pak bude pro něho lepší, aby se z pevnosti rychle ztratil. Zde je třeba se zmínit o tom, že vztahy mezi těmito dvěma muži se za posledních šest měsíců neobyčejně zhoršily. Problém spočíval v tom, že Fremont nejen, že neměl příliš dobré mínění o Sutterovi, zřejmě kvůli jeho zadluženosti a sympatiím k Mexiku, ale ještě navíc se sám vyznačoval nepříliš kladnými charakterovými vlastnostmi jako velikášstvím a neobyčejnou arogancí. Při poslední návštěvě Kalifornie, což bylo v prosinci 1845, se zastavil na Sutterově pevnosti a domáhal se proviantu a šestnácti mul s nákladními sedly. Sutter tou dobou byl v Yearbě Bueně a jeho zástupce Bidwell se mu snažil vyhovět co nejvíce, avšak poměry v Novém Švýcarsku se změnily. Na pevnosti nebyla jediná mula a opatřit zásoby jídla pro Fremontovy lidi si též vyžádalo čas. I když se o několik dní později Bidwellovi přece jen podařilo sehnat čtrnáct mezků a dopravit je do Fremontova tábora, Fremont byl přesvědčen, že tak učinil s velkou neochotou, a že tak jednal podle Sutterových příkazů. A pak na jaře, když se vracel do Oregonu, koupil od místních indiánů několik ukradených koní. Když se to Sutter dozvěděl, napsal Fremontovi dopis, ve kterém milého poručíka dost ostře žádal, aby v budoucnosti od podobných praktik upustil, protože tímto činem vlastně sabotuje jeho úsilí tento nešvar, to jest krádeže koní, vymýtit. Dnes je těžké říci, zda si byl tenkrát Fremont vědom, že kupuje ukradené koně nebo ne, avšak jedna věc je jistá. Tenhle dopis Sutterovi nezapomněl.

Obsazením pevnosti nastaly Sutterovi zlé časy. Rebelové vztyčili nad jednou z věží „medvědí“ vlajku a do temné kobky v přízemí zavřeli Valleja a ostatní zajatce. Fremont trval na jejich naprosté izolaci, a když zjistil, že Sutter se s nimi stýká a dokonce je bere k sobě na večeři, hrubě se na něho obořil a pohrozil mu, že jestli zajatci uprchnou, nechá ho pověsit na nejbližším stromě. Fremont pak pověřil velením pevnosti poručíka Edwarda Kerna a v čele nově zformovaného tak zvaného Kalifornského praporu se vydal na jih proti Castrovi. „Hrůzovláda“ povstalců však na štěstí neměla dlouhého trvání. Vláda Spojených států rozhodně neměla zájem na tom, aby se opakovala situace s Texasem, a vzhledem k tomu, že USA byly ve válečném stavu s Mexikem, rozhodla se vyslat do Kalifornie řadové jednotky americké armády a to jak po vodě, tak i po souši. Spád událostí se pak zrychlil. 2. července vpluly do Montereyské zátoky válečné lodě Pacifické flotily pod velením komodora Johna D. Sloata. 4. července při příležitosti dne Americké nezávislosti Fremont vyhlásil v Sonomě samostatnou Kalifornskou republiku, jejíž existence se však omezila jen tři dny, protože 7. července Sloat obsadil město, guvernér Pico a jeho pravá ruka Castro uprchli do Mexika, načež Sloat oficiálně anektoval Kalifornii ke Spojeným státům. Jakmile se o tom dozvěděl Sutter, promptně nechal stáhnout „medvědí“ vlajku a vyvěsil hvězdnatou vlajku Unie. Severní a střední Kalifornie akceptovala nový režim celkem bez odporu, avšak na jihu se kalifornské obyvatelstvo tvrdošijně bránilo. Zejména boje kolem Los Angeles si vyžádaly značné ztráty na životech a teprve příchod generála Stephena W. Kearnyho, který překročil Sierry a dorazil do Kalifornie s příslušnými posilami, rozhodl o vítězství Američanů. Kalifornané, kteří nemohli očekávat žádnou pomoc z Mexico City, se nakonec rozhodli

kapitulovat. Jen tak pro zajímavost, kapitulace byla podepsána 13. ledna 1847 ve stejném místě, kde neslavně skočila Sutterova vojenská kariéra, a to v Cahuenze.

Čtenáře bude také zajímat, co se stalo s Fremontem. Fremont se zúčastnil podepsání kapitulace a krátce nato ho komodor Robert F. Stockton jmenoval vojenským guvernérem Kalifornie. Problém ovšem spočíval v tom, že to byl generál Kearny, který si z Washingtonu přinesl jasné a písemné instrukce vytvořit civilní vládu a jmenovat guvernéra. Zcela podle očekávání se ctižádostivý Fremont tak říkajíc „zapřel“ a Kearnyho příkaz tuto funkci složit ignoroval. Tento krok měl však dalekosáhlé následky. Kearny nechal Fremonta zatknout a dopravit do Washingtonu, kde se s ním konal válečný soud. Fremont byl shledán vinným a toliko díky jeho zásluhám o průzkum a mapování Sierr neputoval do vězení. (Prezident Polk rozsudek potvrdil, avšak současně Fremonta omilostnil.)

Na závěr této pasáže je třeba se ještě zmínit o tragédii, ke které došlo v Sierrách v zimě 1846-7, prakticky ve stejné době, kdy se na jihu v krvavých bojích rozhodovalo o osudu Kalifornie. V polovině ledna se na Johnsonově ranči, který se rozprostíral podél Medvědí řeky na sever od Sutterovy pevnosti, objevili dva indiáni a spíše přinesli než přivedli zuboženého, k smrti vyčerpaného muže. Rozedrané hadry mu stěží zakrývaly zkrvavené a omrzlé nohy, a vychrtlý obličej nesl stopy nesmírného fyzického a duševního utrpení. Od něho se majitel ranče dozvěděl úžasnou zprávu. Nahoře v zasněžených Sierrách nedaleko jezera Truckee je karavana vystěhovalců, jímž cestu k průsmyku uzavřely dvacetistopové závěje sněhu. Více než šedesáti mužům, ženám a dětem hrozí smrt hladem. Skupina deseti mužů a pěti žen se vypravila na sněžnicích na druhou stranu hřebene, aby hledala pomoc. Cesta jim trvala čtyři týdny a jen sedm z nich ji přežilo. Ostatní zemřeli vyčerpáním a jejich těla jim posloužila za potravu. V indiánské vesnici, kousek od ranče, se nachází jeho šest polomrtvých společníků. Jeden muž a pět žen.

Sutter se seznámil s existencí této výpravy, jež nesla jméno svého vůdce, farmáře z Illinois, George Donnera, už na podzim. V září dorazili na pevnost dva muži, Charles T. Stanton a William McCutchen, kteří byli vysláni napřed, aby opatřili dodatečné zásoby jídla. Donnerova výprava totiž měla k dispozici *Průvodce po Oregonské stezce*, ve kterém autor Lansford W. Hastings dost nezodpovědně navrhoval zkratku z pevnosti Bridger k Solnému jezeru a pak podél řeky Humboldt až ke stezce, která vedla do Kalifornie. Emigranti by si ušetřili dobrých 350 až 400 mil, ovšem za předpokladu, že by byli s touto trasou plně obeznámeni. Účastníci výpravy se po delším váhání rozhodli pro tuto zkratku, protože jinak hrozilo nebezpečí, že k Sierrám dorazí pozdě a nepodaří se jim projít zasněženým průsmykem. Po cestě se však ztratili a při přechodu Solné pouště přišli skoro o polovinu tažného dobytka. Když dorazili k jezeru Truckee, začal padat sníh. Sněhová bouře trvala několik dní, a když konečně vysvitlo slunce, na zemi leželo tolik sněhu, že jim vozy tažené párem volů už nemohly projet.

Koncem října se objevil na pevnosti James F. Reed, jeden z vůdců výpravy, prakticky se stejným posláním. Jeho předčasný příchod byl však vynucen tragickou událostí, ke které došlo po přechodu Solné pouště. V sebeobraně zabil jednoho z

účastníků výpravy, načež „lidový“ soud ho odsoudil k vyhnanství. Reed za sebou nechal ženu a čtyři děti a spěchal do Kalifornie, aby zajistil další přísun potravin. Sutter vypravil nejdříve do hor Stantonu se sedmi mulami naloženými sušeným hovězím masem a moukou, a se dvěma indiány, kteří měli sloužit jako pohaněči. Stanton a oba indiáni se setkali s výpravou a zůstali s ní v táboře u jezera. O týden později se vydal k průsmyku (dnešní Donnerův průsmyk) Reed a McCutchen s dvaceti šesti koňmi též naloženými masem a moukou, avšak sněhové závěje jim zabránily v tom, aby se dostali k jezeru. Po návratu na pevnost jim Sutter navrhl, aby se rozjeli do Yerby Bueny a tam žádali o pomoc velení amerického námořnictva, protože se zřejmě bude jednat o velkou záchrannou operaci a možnosti na pevnosti byly v pravdě omezené. Reed souhlasil a po příchodu do Yerby Bueny se spojil s poručíkem Selimem Woodworthem, který slíbil pomoc, ovšem na oplátku požádal Reeda, aby aspoň dočasně vstoupil do americké armády a pomohl v bojích s Kalifornií. Reed viděl, že mu nic jiného nezbyvá, posílil tedy řady Američanů a též v hodnosti poručíka se zúčastnil bojů o Santa Claru. Jak již víme, Kalifornií kapitulovali 13. ledna. Reed se vrátil do Yerby Bueny a kromě shánění dobrovolníků pro záchrannou akci se mu též podařilo vybrat mezi místními občany 1 300 dolarů na nákup potravin a nutného vybavení. V mezidobí oba muži, kteří přežili pokus o přechod Sierr, William M. Foster a William H. Eddy, dorazili na Sutterovu pevnost a požádali jejího velitele Edwarda Kerna o pomoc. Kern, Sutter a sousední rančer John Sinclair pak pod dojmem těchto otřesných zpráv 31. ledna vyslali k jezeru první záchrannou expedici. Sedm mužů pod vedením jistého Aquily Glovera dosáhlo vystěhovaleckého tábora a přivedlo zpět dvacet tři lidí včetně Reedovy manželky a jejích dvou starších dětí. Druhou záchrannou výpravu vedl již Reed. S deseti muži se vydal na cestu 22. února, prošel průsmykem a vrátil se sedmnácti lidmi, mezi nimiž byly i jeho další dvě děti, dcera Martha a syn Thomas. Třetí výprava opustila pevnost 13. března. Tato skupina pod vedením Williama H. Eddyho se skládala z osmi mužů a přivedla zpět šest lidí. Poslední čtvrtou výpravu, kterou vedl „Le Gros“ O’Fallon (někteří historici uvádějí jeho jméno jako Fallon), tvořilo sedm mužů a 25. dubna přivedla posledního živého člena vystěhovalecké karavany jistého Lewise Keseberga. Z celkového počtu Donnerovy výpravy, z osmdesáti sedmi členů, přežilo cestu do Kalifornie jen čtyřicet sedm lidí. Pět jich zemřelo po cestě k Sierrám, třicet pět plus dva indiáni, které vyslal Sutter, zemřeli u jezera a během pokusu o přechod Sierr. Jak se později zjistilo, hnání púdem sebezáchovy se většina z nich uchylovala ke kanibalismu. Na jejich obranu se dá však říci, že nikoho z účastníků výpravy nezabili, toliko čekali až ten či onen člověk zemře přirozenou smrtí. Mezi těmi, kteří zemřeli u jezera byl též vůdce výpravy George Donner a jeho manželka Tamsen.

Přestože se Sutter přímo nezúčastnil záchranných operací, jeho podíl na záchraně přistěhovalců byl nesmírný. Nejen, že opatřil příslušný proviant, ale také se finančně zaručil za veškeré náklady spojené s těmito operacemi. Mnozí „dobrovolníci“ si totiž nebyli jisti, jestli jim vláda či armáda zaplatí a teprve, když je Sutter ujistil, že nepřijdou o slíbený plat, vydali se do hor. Prakticky všichni, kdo přežili tuto tragedii, pak strávili několik týdnů na pevnosti, kde se fyzicky i mentálně zotavovali a někteří zůstali dokonce déle, protože jim Sutter nabídl práci.

Zlatá horečka

Přestože americké jednotky zůstaly na pevnosti až do podzimu, život v Novém Švýcarsku se na jaře roku 1847 vracel do normálních kolejí. Indiáni opět zasévali pšenici, rodila se hřibata a okolo pevnosti se stavěly nové hospodářské budovy. S pádem starého mexického režimu však přišla i celá řada společenských a ekonomických změn. Některé byly zjevné, některé skryté. Yerba Buena se přejmenovala na San Francisco a v přístavu, kde se dříve neukázala po celé týdny jediná loď, teď kotvily škunery a zámořské plachetnice, které přivážely stovky emigrantů z východního pobřeží Spojených států. Zesílený příliv přistěhovalců se projevil i v Novém Švýcarsku. Pevnost nyní měla vlastního lékaře, doktora Batese, Bidwell odešel a místo něho se správcování ujal George McKinstry. Zajímavou kuriozitou byl též příchod většího počtu mormonů, vedených jistým Samuelem Brannanem, kteří měli původně namířeno do Salt Lake City. (Mormoni přišli ve dvou skupinách. První, 238 lidí, které vedl Samuel Brannan vydavatel mormonských novin v New Yorku, dorazila na lodi Brooklyn 31. července 1846. Druhá, kolem stovky mladých mužů, tvořila tak zvaný Mormonský prapor, jenž byl součástí pozemní armády pod velením generála Stephena W. Kearnyho.) Vzhledem ke značným potížím se zásobováním jim však Brigham Young nechal vzkázat, aby zůstali v Kalifornii až do té doby, než se situace zlepší. Netřeba říkat, že se zanedlouho kolem stovky těchto náboženských konvertů objevilo u Suttera, a protože mezi nimi byla celá řada zdatných řemeslníků, konkrétně kovářů, tesařů, bednářů, kolářů a koželuhů, našli prakticky všichni u něho zaměstnání. Sutter, pod dojmem rostoucího počtu osadníků, se totiž zabýval myšlenkou postavit moderní vodní mlýn a pilu, a tudíž pracovití mormoni nemohli přijít v lepší čas.

Na druhé straně však bylo patrné, že došlo i ke změně méně nápadné a sice ke změně Sutterovy mentality. Sutter prostě stárnul. Zejména nedávno prožité otřesy zanechaly pak na jeho psychice zjevné stopy. Podle výpovědí pamětníků Sutter stále častěji vyhledával útočiště před každodenními starostmi v pálenice a řízení jednotlivých prací přenechával svému správci. Že se jednalo o opravdu závažnou změnu nasvědčuje i skutečnost, že Sutter ztratil zájem o Manuiki, mladou Havajku, která mu vedla domácnost a sdílela s ním lože po celou dobu od příchodu do Kalifornie. (Manuiki se vrátila mezi své havajské krajany a za jednoho z nich se vdala). Jediný projekt, který ho však stále inspiroval a na který se plně upnul, byla stavba mlýna a pily. Pochopitelně, že nikdo tenkrát nemohl tušit, že to bude právě ona vodní pila, postavená na jižním ramenu (*South Fork*) Americké řeky v malebném údolí, které místní Indiáni nazývali *Cul-Luh-Mah* (dnešní Coloma), jež způsobí rozruch po celém kontinentě a hluboce změní nejen tvář Kalifornie, ale i Sutterův život.

Ústřední roli v tomto nadcházejícím dramatu sehrál James Wilson Marshall, Sutterův tesařský mistr, který měl na starost stavbu celé pily. Ze Sutterových memoárů celkem jasně vyplývá, že Sutter sice dostal nápad postavit pilu, ovšem vhodné místo našel právě Marshall. Jednak v okolí budoucí pily musel být dostatek stromů a jednak se v místě stavby musel nacházet také splavný potok či malá říčka, která by na jedné straně poskytovala pohon a na druhé straně pokácené stromy by se mohly po ní plavit až k pile. Zde je též třeba zdůraznit, že výše zmíněné údolí se nenacházelo na Sutterových

pozemcích. Koncem ledna 1848 byla pila prakticky dokončena. Ještě bylo třeba prohloubit spodní část náhonu, aby voda rychleji odtékala, protože jinak velké vodní kolo se neotáčelo dost rychle. Počasí však bylo ve znamení prudkých deštů, následkem čehož se všechny horské potoky rozvodnily, vymílaly břehy a přinášely splavenou půdu do údolí. Odpoledne 28. ledna během průtrže mračen se zcela neočekávaně objevil na pevnosti Marshall a domáhal se soukromého rozhovoru se Sutterem.

Sutter věděl, že Marshall je podivín, přesto však výraz v jeho obličeji, promočená jelenicová košile s třásněmi, vodou nasáklý klobouk a kalhoty a zablácené mokasiny naznačovaly, že zřejmě neobyčejně závažné důvody ho přiměly k tomu, aby v takovémhle nečase hnal koně padesát mil. Sutter zavedl Marshalla do místnosti v hlavní budově, která mu sloužila za ložnici. Marshall pak požádal Suttera, aby přinesl nádobu s vodou a váhy a potom trval na tom, aby zamkl dveře. Když se přesvědčil, že jsou absolutně sami a že nikdo nemůže odposlechnout jejich rozhovor, vytáhl z kapsy smotek látky a na stůl před zvědavého Suttera vysypal hromádku žlutých lesklých zrněk. Pak se slovy: „Myslím, že to je zlato,“ upřeně zíral na svého šéfa. Sutterovy zkušenosti se zlatým prachem byly ovšem minimální, a proto přinesl z knihovny encyklopedii a pod heslem – Zlato – se pokoušel vyčíst základní charakteristiku tohoto ušlechtilého kovu. Poté odněkud donesl lahvičku s kyselinou dusičnou, pokapal jí zlatá zrnka, avšak k chemické reakci nedošlo. Když položil obě misky vah do nádoby s vodou, a do jedné nasypal zlato a do druhé ve stejném množství několik kousků stříbra, miska se zlatem se zcela podle očekávání ponořila hlouběji než miska se stříbrem. Nebylo pochyb. Nejen že se jednalo o skutečné zlato, ale i o zlato vysoké kvality, s největší pravděpodobností dvacetitříkarátové. Na otázku jak k němu přišel, Marshall Sutterovi vysvětlil, že po jedné bouři zavřeli náhon, vypustili ze spodní části vodu, aby mohli prohloubit dno a pak, když nakrátko zasvitlo slunce, v bahně se něco zatřpytilo. Nejdříve si myslel, že to je slída nebo úlomky křemene, avšak když jich nasbíral celou hrst, podle žluté barvy usoudil, že by to mohlo být zlato. Ostatní chlapi na pile se mu však vysmáli, že je blázen.

Sutter se vypravil do Colomy 1. února a s Marshalllem prozkoumal vypuštěný náhon a potok nad pilou. Oba náležitě zabláceni se vrátili s hrstkou malých nuggetů, které pak se smíšenými pocity ukazovali přítomným mormonům. Sutter totiž v hloubi duše věděl, že zpráva o nalezišti zlata bude mít dalekosáhlé následky. Lidé nechají všeho, přestanou se živit poctivou prací a vrhnou se na honbu za zlatým přeludem. Zejména v jeho případě to bude znamenat, že mormoni už nedostaví mlýn, do kterého zainvestoval dvacet pět tisíc dolarů, že indiáni a Havajci opustí dobytek a že pole budou ležet ladem. Pod dojmem těchto neveselých úvah si nechal svolat všechny lidi na pile a přesvědčil je, aby se zapřísahli, že alespoň šest týdnů budou držet nález zlata v tajnosti. Čtenář bude jistě souhlasit, že bylo asi jednodušší utajit kočku v pytli než takovouhle ohromnou novinu. Konec konců i sám Sutter nebyl schopen udržet toto tajemství příliš dlouho pod pokličkou. Jakožto zástupce agenta pro indiánské záležitosti okamžitě uzavřel nájemní smlouvu s několika náčelníky indiánských vesnic, jež se nacházely v okolí Colomy, a 20 února ji poslal do Monterey prozatímnímu guvernérovi Richardu B. Masonovi ke schválení. Guvernér mu však odpověděl, že veškerá půda, která není soukromě vlastněná, patří Americké vládě a tudíž jen zástupci federální vlády mohou vyjednávat smlouvy s indiány. Problém ovšem spočíval v tom, že Charles Bennett, kterého Sutter pověřil

dopravením smlouvy do guvernérový kanceláře, se po cestě do Monterey stavil v saloону v Benicii a tam vyslechl několik místních usedlíků, jak se chlubí tím, že nedaleko hory Monte Diablo bylo nalezeno uhlí. Ješitný mormon si prostě nemohl pomoci, aby se nepokusil náležitě se vytáhnout. Sálh do kapsy a se slovy: „Co uhlí? U nás se našlo zlato,“ ukázal všem lahvičku se zlatým prachem. Sutter mezitím též nedokázal držet jazyk za zuby a v jednom z dopisů Vallejovi se zmínil o nálezu zlata. Chatrná hradba mlčenlivosti, která měla nález zlata utajit, se pak kompletně zhroutil v polovině února. Sutterův vozka, též Švýcar, Jacob Wittmer přijel na pilu se zásobami jídla a při této příležitosti se mu jeden z místních chlapců pochlubil, že našel zlatý nugget. Wittmer mu pochopitelně nevěřil, načež chlapcova matka, aby dokázala, že její syn nelže, přinesla hrstku zlatého prachu a nasypala ji překvapenému vozkovi do ruky. Ten se po návratu na pevnost stavil v primitivním saloону, který si otevřel mormonský starší Brannan a jeho kumpán Smith, a požádal Smithe o láhev brandy. Smith ovšem chtěl nejdříve vědět, jestli Wittmer má dost peněz, načež uražený vozka mu strčil pod nos papírový pytlík se zlatými zrnky. Smith, jako většina lidí na pevnosti, byl přesvědčen, že se jedná o nějaký podvod, a proto Wittmer poslal pro Suttera. Sutter se chvíli ošival a pak se nakonec se značnými rozpaky přiznal, že se na nedávno dostavěné pile opravdu našlo zlato.

Sutterovy obavy se splnily. Koncem března lidé začali opouštět Nové Švýcarsko a v květnu byla zlatá horečka už v plném proudu. Počet obyvatel San Franciska se zredukoval na čtvrtinu, a protože všichni zdraví a práce schopní muži odešli do hor, zbytek obyvatelstva tvořili jen ženy, děti a starci. Díky této obrovské migraci hodnota stavebních pozemků ve všech větších městech a okolí klesla na polovinu. Guvernérova stráž se rozprchla, farmáři opouštěli pole, kovbojové dobytek, lékaři své pacienty, kněží své věřící, učitelé své žáky a šerifové jim svěřené vězně. V Sanfranciském zálivu vyrostl les stožárů opuštěných plachetnic, jejichž posádky včetně kapitánů ponechaly loď svému osudu a snažili se co nejrychleji dosáhnout zlatých polí. Osazenstvo Nového Švýcarska se nechovalo o nic lépe. Úroda hnila na polích, krávy s naběhlými vemeny bučely bolestí, protože nikdo je nedojil, a samotná pevnost zela prázdnotou. Po celé dny Sutter byl jediný člověk, který jako kastelán na opuštěném hradě večer zavíral hlavní bránu. A pak se karta obrátila. S prvními zisky se objevili zlatokopové, kteří se po týdnech či měsících strávených o samotě v horách chtěli bavit. Jak na pevnosti, tak i v jejím okolí vyrostly jako houby po dešti saloony a herny a podél cest hromady pohozených láhví od whisky.

Čtenáře bude samozřejmě zajímat, jak na tuhle kalamitu reagoval Sutter. Jako vždy rozpolceně. Na jedné straně pochopil, že v zlatokopeckých táborech existuje celá řada obchodních možností, avšak na druhé straně se nechtěl úplně vzdát zemědělské činnosti. Pohotově pronajal celé řadě podnikavců budovy, které dříve sloužily za skladiště, sýpky a stáje a podle některých dokladů se dá usoudit, že si tak zajistil měsíční příjem asi dvou tisíc dolarů. Komplikace ovšem nastaly, když se dal do podnikání mezi zlatokopy. Sutter zainvestoval do několika dolů a do obchodu (*Trading Post*), jenž měl široký sortiment, zlatokopeckým vybavením počínaje a potravinami a alkoholem konče. Jeho partner byl Lansford W. Hastings, ten stejný Hastings, který se angažoval při osídlování Kalifornie ještě před válkou s Mexikem a do jisté míry měl na svědomí osud Donnerovy výpravy. Avšak díky naivní důvěře, nedostatku obchodního ducha, nedůslednosti a značné povrchnosti se všichni jeho partneři vesele obohacovali a z onoho

nesmírného proudu zlata získávali značný podíl, zatímco Sutter obyčejně na tyto projekty doplácel, platil jenom účty a když mělo dojít k dělení zisku, partneři se buď předem ztratili, anebo s politováním konstatovali, že podnik nevyšel a ztratili se potom. Přesto však Sutter měl z tohoto podnikání určitý příjem, i když zdaleka ne tak velký jako měli jeho „obchodní“ partneři. Problém ovšem spočíval v tom, že podle výpovědí pamětníků to byly saloony, ze kterých „řídil“ obchodní operace, kde doslova rozhazoval peníze, platil za ostatní a noce pak trávil v náručí prodejných žen. A do tohoto chaosu, kdy každý žil jen pro dnešek a snažil se pomocí získaného bohatství urvat ze života, co se dalo, vstoupil další aktér, člověk, který mohl Suttera zachránit, který mohl zastavit onen destruktivní proces, který nakonec vedl ke ztrátě většiny jeho majetku. Do Kalifornie přijel jeho nejstarší syn Johann August Sutter Jr.

Sutter Jr. dorazil do San Franciska 14. září a ještě dříve než vstoupil na škuner, který ho měl dopravit do Nového Švýcarska, donesly se k jeho uším pověsti o otcově způsobu života a jeho osobě vůbec. Mladý Sutter byl pochopitelně šokován. Tyto pověsti líčily jeho otce jako opilce, který není schopen učinit jediné racionální rozhodnutí, jako člověka, který se topí v dluzích a který, díky ješitnosti, je obklopen podvodníky nejhrubšího zrna. Johann instinktivně tyto pomluvy odmítal, avšak po příjezdu na pevnost se mu zjevila pravda v plné nahotě. Otec byl tou dobou v Colomě a tak Johann měl příležitost seznámit se z první ruky se situací v Novém Švýcarsku. Pověsti nelhaly. V účetních knihách panoval zmatek a nepřesnosti, důležité dokumenty, jako na příklad smlouva o koupi pevnosti Ross, se povalovaly v zásuvce mezi bezvýznamnými papíry, na pozemcích se usazovali ztroskotanci všeho druhu, ze Sutterova majetku si každý bral, co potřeboval a stáda dobytka a ovcí sloužila každému za bezplatný zdroj masa.

Setkání s otcem bylo jistě dojemné, avšak zakrátko respekt a obdiv, který mladý Sutter z počátku choval v srdci, ustoupily pohrdání a odporu. Johann si uvědomil, že tento člověk, který před čtrnácti lety opustil jeho matku a čtyři sourozence a tímto krokem je odsoudil k bídě a strádání, vlastnil velký majetek a přitom nebyl schopen učinit nic, co by ulehčilo jejich osud. Je tudíž celkem pochopitelné, že dvaadvacetiletý Johann, ve kterém tvrdé podmínky, v nichž vyrůstal, vypěstovaly silný smysl pro spravedlnost a morálku, nemohl otci odpustit nejen současné mravní poklesky, ale i jeho hříchy z minulosti. Přesto však k jeho cti je třeba říci, že bez ohledu na frustraci, kterou způsobilo setkání se svým otcem, Johann si rychle uvědomil, že při trošce rozumného hospodaření by se ztráty mohly omezit na minimum a nakonec dosáhnout i jisté prosperity. Avšak sotva se stačil trochu zorientovat ve změní účtů, pohledávek a dluhopisů, přišla nečekaná rána. Rusové chtěli peníze za pevnost Ross. Čtenář se jistě pamatuje, že Rusové uplatňovali tuto pohledávku v Mexico City a jen skutečnost, že Mexiko ztratilo Kalifornii, zabránila tomu, aby ji proplatili. Ruský konzul se však obrátil na americkou vládu a ta jim tak říkajíc dala zelenou, aby onu dlužnou částku vymáhali přímo na Sutterovi. Situace byla katastrofální a jen díky bystrosti správce Nového Švýcarska McKinstryho a skutečnosti, že tou dobou existovalo v Kalifornii jisté právní vákuum, (staré mexické zákony padly s mexickou vládou a nové americké ještě neplatily) se podařilo tuto hrozbu neutralizovat.

Jediný způsob, jak zachránit Nové Švýcarsko před konfiskací, bylo převést veškerý movitý i nemovitý majetek z otce na syna. 14. října téhož roku za fiktivní cenu padesáti tisíc dolarů Sutter Sr. odprodal svému synovi Nové Švýcarsko včetně jedné stavební parcely v San Francisku, pozemků bývalé pevnosti Ross (které mu nepatřily) a jedné čtvereční míle v Colomě (která mu také nepatřila) a za patnáct tisíc osobní majetek včetně jednoho tisíce pěti set koní, šesti set krav, padesáti mul, dvaceti sedel a postrojů a říčního škuneru *Sacramento*, který obstarával spojení se San Franciskem. Dalším krokem, jak zabezpečit Nové Švýcarsko před bankrotem, bylo vytvoření realitní společnosti Hensley, Reading & Co, která měla plnou pravomoc parcelovat a odprodávat jednotlivé pozemky a potažmo likvidovat veškeré finanční pohledávky, které vznikly za Sutterova vlastnictví. I když na veřejnosti oba Sutterové dělali dojem, že jsou k sobě vázáni synovskou a otcovskou láskou, ve skutečnosti se jednalo toliko o přetvářku. O pocitech, které choval Johann ke svému otci, jsem se už zmínil. Co se týče intenzity averze, kterou otec choval ke svému synovi, můžeme klidně říci, že nebyla o nic slabší než Johannova. Starý Sutter se nemohl prostě smířit s tím, že to byl jeho vlastní syn, který se stal nástrojem nemilosrdného osudu. Původně si myslel, že syn bude mít pro jeho výstřelky pochopení, avšak disciplinovaný a moralistický Johann v něm viděl toliko slabocha, který holduje nízkým požitkům bez jakéhokoliv smyslu pro zodpovědnost. Ztrátou Nového Švýcarska však nejvíce utrpěla jeho ješitnost. Role neomezeného pána, ochránce přistěhovalců, důstojníka a civilizátora „divochů“ neodvratně a hlavně neslavně skončila.

Roztržka mezi synem a otcem nakonec vedla k tomu, že se starý Sutter vrátil do Colomy, kde ve whisce a v náručí lehkých žen hledal rozptýlení a Johann zůstal na pevnosti, aby postupně splácel otcovy dluhy a čelil náporu podvodníků a darebáků ve fracích představujících mnohem větší nebezpečí než zloději a násilníci, kteří se potulovali v okolí.

„Všichni mě chtěli jen okrást.“

Generální útok na Sutterovo imperium byl úzce spjat se založením dvou měst, jejichž katastr se nacházel v prostoru mezi řekou Sacramento a pevností. První město, Sutterville, se zrodilo v roce 1846 a v zásadě šlo o realizaci Sutterovy myšlenky odlehčit pevnosti, co se týče rostoucího počtu lidí, kteří přicházeli ze Sierr a měli namířeno dál na jih a to buď po souši nebo po řece Sacramento. Sutter veden modely evropských měst vybral místo na návrší, kde by budoucí osada byla v bezpečí před pravidelnými jarními záplavami, a přitom by ji od přístaviště na řece dělily pouhé tři míle. Sutterville měl však také svým způsobem posloužit za jakýsi permanentní památník jeho pionýrské činnosti, protože konec konců i sám Sutter podvědomě cítil, že budoucnost samotné pevnosti je časově omezená a že dříve nebo později dojde k jejímu opuštění. Město však, pokud bude prosperovat, mělo mnohem lepší šance na přežití. Sutterville se tak stal „preferovaným dítětem“. Ve spolupráci s Hastingsem Sutter nechal vyměřit jednotlivé parcely a pak jimi bohatě obdarovával své „přátele“, kteří v místech, kde se původně nacházela prasečí a ovčí farma, začali budovat saloony a obchody. Přesto však město rostlo velmi pomalu. Jedním z hlavních důvodů byla jeho poloha. Sutterville byl v zásadě situován stranou hlavní cesty, která vedla z přístaviště na pevnost a potom dále do hor.

V listopadu, kdy se starý Sutter věnoval „obchodní činnosti“ v Colomě a od pevnosti ho na delší dobu odřízly sněhové závěje, navštívil Johanna Sam Brannan. Jak jsem se již zmínil, Brannan vlastnil několik saloonů na pevnosti a v okolí a co víc, Sutter mu dlužil šestnáct tisíc dolarů. Tento vlk v beránčím rouše, který byl motivován bezmeznou chamtivostí, si byl plně vědom napětí mezi otcem a synem, a aniž by si dělal příliš velké výčitky svědomí, rozhodl se této roztržky využít ve svůj prospěch. (O jeho charakteru svědčí například historka s desátkou. Brannan jakožto starší mormonské církve v severní Kalifornii je důsledně vybíral mezi věřícími, a když ho Brigham Young žádal, aby tyto boží peníze posílal do Salt Lake City, Brannan mu nechal lakonicky vzkázat, že tak ochotně učiní, až mu Pán Bůh písemně potvrdí jejich příjem. Brannan byl též jeden z lidí, který se zasloužil o rozšíření zprávy o nálezů zlata v Colomě, neboť ji uveřejnil v novinách California Star v San Francisku). S líčenou starostí o finanční situaci obou Sutterů navrhl Johannovi, aby založil nové město a sice přímo na cestě mezi přístavištěm a pevností. Argumenty, kterými tento návrh podpořil, se zdály být nevyvratitelné. Sutterville nemá budoucnost a na pevnosti už není místo, na jaře se bude do zlatých polí valit proud argonautů a nové město, jež pojmenují Sacramento, se bude těšit bezpříkladné konjunktury. Parcely půjdou na dračku a Johann tak během několika měsíců vyplatí prakticky všechny věřitele, včetně Rusů a otec mu bude do smrti vděčný. Na Johannovu námitku, kdo zaplatí zeměměřiče, Brannan jen mávl rukou a nabídl se, že to vezme na sebe. Je to až neuvěřitelné, jak štěstí je někdy ochotné podporovat toho největšího darebáka. Nejen, že nebylo možné kontaktovat starého Suttera, který by rezolutně podobný návrh zamítl, ale dokonce i počasí stálo na Brannanově straně. Během prosince nenapadl v okolí pevnosti praktický žádný sníh, takže terén, kde se mělo vyměřovat, na rozdíl od jiných let byl suchý a nic nenaznačovalo tomu, že se při prvním větším tání celý kraj promění v bažinu.

V lednu příštího roku (1849) začal prodej stavebních parcel. Během několika měsíců se jich prodalo tolik, že Johann opravdu vyplatil nejen všechny místní věřitele, ale i Rusy. Počáteční úspěchy pak přilákaly další pochybnou existenci a sice jistého George McDougala. (Některé zdroje uvádějí McDougall se dvěma l.) McDougal vlastnil také obchod na pevnosti a od Suttera získal nájemní smlouvu na přístaviště u řeky Sacramento. Tato smlouva ovšem vypršela 1. listopadu 1848 a Johann ji už neobnovil. Nyní se pokoušel na Johannovi vymámit několik parcel, které se nacházely přímo v sousedství přístaviště (*embarcadero*) a tudíž měly obrovský obchodní potenciál. Problém ovšem spočíval v tom, že prostě ze známosti nebo jako kompenzaci za neobnovení nájemní smlouvy je chtěl za pár dolarů. Johann pochopitelně odmítl, načež McDougal se rozhodl zapojit do této hry starého Suttera. Ještě v doprovodu McKinstyho, posledního správce pevnosti, se vypravil do Colomy a tam nad skleničkou whisky ho informoval o tom, co Johann za jeho zády udělal.

Podle výpovědi pamětníků byl Sutter vzteky celý bez sebe. Suttervillu, jeho oblíbenému projektu, kterému věnoval za poslední léta tolik energie a nepochybně i peněz, nyní hrozil bankrot a nebezpečí, že úplně zmizí z mapy Kalifornie. A to díky „nezodpovědnému“ počínání vlastního syna. S touto reakcí ovšem McDougal počítal a pohotově navrhl řešení, jak tento „nerozumný“ krok odčinit a jak zachránit Sutterville před úpadkem. Druhého dne se Sutter, McDougal, Hastings a McKinsty, který si narychlo koupil několik parcel v Suttervillu, vypravili do San Franciska. Sutter byl na Johanna tak rozloben, že se ani nestavil na pevnosti, aby si nechal vysvětlit všechny výhody plynoucí z prodeje pozemků v Sakramentu. V San Francisku pak náležitě napojen whisky se 6. března písemně zavázal, že od Johanna získá v Suttervillu pozemek v rozloze půl čtvereční míle podél řeky Sacramento, který pak zdarma převede do McDougalova vlastnictví. (Sutter vědomě podepsal fingoaný dluhopis na dvacet tisíc dolarů a tento pozemek měl tuto částku „splatit“.) Jakmile tato transakce byla uzavřena, na scéně se opět objevil padlý anděl mormonského hnutí Sam Brannan. Brannan navštívil představitele Suttervilleské kliky McDougalova bratra Johna a přemluvil ho, aby vydal v zásadě falešné prohlášení, že Brannan a několik dalších vlivných obchodníků s realitami (Hensley, Reading & Co a Priest, Lee & Co.) dostanou zadarmo dvě stě stavebních parcel, když se odstěhují ze Sakramenta do Suttervillu. Díky této neuvěřitelné fintě hrozilo opravdu nebezpečí, že značná část majitelů saloonů a obchodů opustí nově založené město. Krátce poté Brannan navštívil oba Suttery a obrazně řečeno jim položil nůž na krk. Jestli chtějí zachránit nedávno založené město před úpadkem, musí on a výše zmíněné firmy dostat zadarmo dvě stě stavebních parcel v Sakramentu. Starý Sutter, který přišel prakticky o všechny pozemky v Suttervillu, na toto donebevolající vyděračství přistoupil a nezkušenému Johannovi nezbylo nic jiného než souhlasit. A tak na základě neplatného kusu papíru došlo k jednomu z největších pozemkových podvodů v Kalifornii. Jen tak pro zajímavost ještě můžeme uvést, že hodnota jedné parcely se pohybovala mezi dvě stě padesáti až pěti sty dolary.

Sutterovo imperium se nezadržitelně rozpadalo. Na podzim došlo k prodeji samotné pevnosti za pouhých sedm tisíc dolarů, což konec konců nebyl tak špatný *deal*, protože se jednalo o opuštěné, rozpadávající se budovy plné krys. Oba Sutterové se přesunuli do severní části Nového Švýcarska na Pěřovou řeku, kde před lety starý Sutter

nechal postavit malou farmu, a kterou pojmenoval podle místního indiánského kmene Hock Farm. Tato usedlost, nacházející se asi čtyřicet pět mil od pevnosti, mu sloužila k mnoha účelům. Během lovu nebo tažení proti nepřátelským Indiánům jako opěrný bod, když se věřitelé vehementně domáhali peněz a hrozili konfiskací, jako bezpečné místo pro ulitá stáda dobytka, a nebo prostě jako odlehle místo, když toužil po samotě a odpočinku. Bidwell pak přistavil dvě další křídla a tak z původního jednoduchého domku vzniklo komfortní, venkovské sídlo. Starý Sutter se definitivně vzdal všech podniků v Colomě a Johann, když v létě vážně onemocněl, opustil realitní společnost Hensley, Reading & Co a nechal převést veškerý majetek zpět na otce. Prakticky ve stejné době se jeden ze Sutterových přátel, Heinrich Lienhard, vypravil do Švýcarska, aby přivezl do Kalifornie zbytek Sutterovy rodiny. Manželku Annettu, jejího synovce Gustava a tři děti: dvacetiletou Elizu, osmnáctiletého Emila Victora a šestnáctiletého Alfonse Wilhelma. (Nejmladší syn Carl Albert zemřel tři roky po Sutterově útěku ze Švýcar). Z dostupných dokumentů se dá usoudit, že to byl Johann, který byl proponentem této myšlenky, zatímco otec dal jen ne příliš nadšený souhlas.

Začátkem roku 1849 věděla prakticky celá Amerika o nález zlat na Sutterově pile a jakmile se etablovalo spolehlivé námořní spojení s Východním pobřežím, došlo k jedné z největších migrací obyvatelstva v historii Ameriky. Jako biblické kobylky zaplavili severní Kalifornii takzvaní „devětačtyřicátníci“, v zásadě lidé bez velkých skrupulí a převážně motivováni touhou po rychlém zbohatnutí. Počet obyvatelstva San Franciska se během šesti měsíců zvýšil ze dvou na dvacet tisíc a zakrátko poté nastala druhá fáze útoku na zbývající půdu, která byla ještě v Sutterově držení. Tito lidé se usazovali v okolí Sakramenta, poráželi volně pasoucí se dobytek a káceli lesy, které jim nepatřily. (Čeština bohužel nemá adekvátní výraz pro tento jev, jenž je typický pro země, kde se náhle uvolní větší množství půdy k osídlení. V Americe se tomuto nelegálnímu usazování na cizí půdě nebo na půdě, na kterou člověk nemá papíry (dekret), říká *squatting* a dotyčná osoba je *squatter*.) *Squatters* se nakonec dostali i do blízkosti samotné Hock farmy a dopouštěli se krádeží či lesního a polního pychu v poměrně velkém rozsahu. Čtenáře snad napadne, copak tam neexistoval zákon a úřady, které by proti podobnému nešvaru účinně zasáhly? Jednoznačná odpověď je – ne. Kalifornie nebyla ještě touto dobou přijata do Unie a jak jsem se dříve zmínil, existovalo jisté právní vákuum. Pod dojmem těchto událostí se nakonec nový guvernér generál Bennett Riley rozhodl svolat ústavodárný sjezd, který se opravdu sešel a 13. října předložil k závěrečnému podpisu své dílo. I když Sutter neměl na sjezdu žádnou důležitou roli, přesto byl na něj pozván jakožto představitel starousedlíků a podle výpovědi svědků, když došlo k podpisování, guvernér nechal ceremoniálně pálit salvy z děl, přičemž se starému pánovi dojetím koulely po tváři slzy jako hrachy.

Koncem ledna 1850 dorazila Sutterova rodina do San Franciska. V narychlo sroubeném dřevěném hotelu čekal zběhlý otec, aby přivítal pět rodinných příslušníků, kteří v naději, že se jejich život pronikavě změní k lepšímu, urazili skoro dvanáct tisíc mil. Jak toto setkání probíhalo, se můžeme bohužel jen dohadovat, protože Lienhard jediný potenciální svědek, se hned poté, kdy je zavedl dovnitř, taktně vytratil. Nepochybně všichni se snažili potlačovat pocity překvapení, jak nejlépe uměli. Starý Sutter si pamatoval Annettu jako mladou pohlednou dívku, na jejímž místě teď stála vyzáblá žena

s protáhlým obličejem poznamenaným léty nuzování a zápasu o přežití. Mhouřivé krátkozraké oči prozrazovaly notnou dávku pesimizmu a úzké rty a svislé koutky úst absolutní nedostatek smyslu pro humor a pravděpodobně i panovačnou povahu. Děti, které pamatoval jako batolata, se jakoby mávnutím kouzelného proutku proměnily v dospělé či dospívající osoby. A i samotné Anettě asi chvíli trvalo, než se smířila se skutečností, že tenhle prošedivělý dobrácky vyhlížející chlapík s bříškem je onen hezoun, který ji před dvaceti čtyřmi lety připravil o poctivost, a ještě navíc ji přivedl do jiného stavu.

S příjezdem rodiny a krátce poté, kdy se všichni ubytovali na Hock farmě, se zdálo, že se starý Sutter vzdal všech výstředností a že bude trávit následující léta poklidným životem zámožného statkáře. Alespoň zpočátku dělal ten dojem. Aby se zbavil starostí s prodejem pozemků, prodal značnou část půdy s výjimkou Hock farmy realitní společnosti za pouhých šest tisíc dolarů a šest procent z ročního prodeje parcel. Na Johanna převedl za symbolickou cenu dvou dolarů všechny zbývající parcely v Sakramentu a v prostoru mezi Sakramentem a Suttervillem, a Hock farmu, která měla rozlohu asi deset tisíc akrů, převedl na jméno své manželky, aby usedlost chránil před případnými finančními nároky ze strany soudů. K chovu dobytka, koní a ovcí potom přidal velký broskvový sad, vinici a rozsáhlou zahradu, kde pokusně pěstoval všechny možné druhy zeleniny a ovoce, jež si nechal posílat nejen z ostatních částí USA, ale i z jižní Ameriky a z Havaje. Svým způsobem by se dalo říci, že se vlastně tak stal průkopníkem zemědělského odvětví, které o půl století později proslavilo Kalifornii po celém světě. Představa, že by Sutter našel životní štěstí toliko v pohledu na kvetoucí ovocné stromy nebo na záhony plné karfiolu a okurek, však byla mylná. Nedílnou součástí Sutterovy psychiky byla potřeba mít kolem sebe lidi. Lidi, kteří by se obdivovali jeho úspěchům, a ba co víc, které by mohl on sám udivovat historkami z dávné či nedávné minulosti. A tak zakrátko se Hock farma stala Mekkou zvědavců, kteří chtěli na vlastní oči spatřit muže, který v nehostinné divočině prorazil cesty, založil dvě města a travnaté pláně proměnil na úrodná pole. A ať už přijížděli sami nebo ve skupinkách, byli vždy královsky pohoštěni, napojeni drahým vínem a jediné, co od nich žoviální hostitel vyžadoval, bylo posezení pod vysokými platany a v oblacích modravého kouře z drahých kubánských doutníků si vyslechnout jeho úvahy o zamýšlené cestě do Evropy, kde hodlá navštívit svého starého známého Napoleona III, současného francouzského císaře, a jestli mu zbyde čas, stavit se v Anglii a požádat o audienci královnu Viktorii. Mezi těmito návštěvníky byly slavné osobnosti z Východu a dokonce i Evropané, obyčejně bohatí šlechtici, kteří si při svých cestách po Americe nechtěli nechat ujít příležitost podívat se na pověstná naleziště zlata a také současně na muže, který stál za těmito historickými událostmi. Společenský život tohoto typu ovšem stál peníze a jak víme, Sutter se nemohl pochlubit velkým příjmem. Farma mohla tak nanejvýš pokrýt základní životní náklady, a jediný větší zdroj peněz byl odprodej půdy. A tak proces postupné likvidace posledního nemovitého majetku pokračoval. Mezi hosty se stále častěji začali objevovat spekulanti s pozemky, kteří mu ochotně „pomáhali“ z finanční tísně, načež se začarovaný kruh opět počal uzavírat. Teprve po letech se zjistilo, jakými metodami tito lidé pracovali. Někteří vyloženě podvodníci prodali stejný pozemek několika různým lidem najednou, provizi strčili do kapsy a pak bylo na Sutterovi, aby vrátil podvedeným kupcům peníze. Jiný výlupek nechal na sebe převést právo disponovat s jednotlivými pozemky Sutterovým

jménem a pak, když je všechny prodal, nebyl schopný je zúčtovat. Navíc si na Sutterovo jméno půjčoval peníze, o čemž Sutter neměl nejmenší ponětí, až do chvíle, kdy výše dluhu dosáhla třiceti pěti tisíc dolarů a kdy ho navštívil šerif s exekučními papíry na celou farmu. Sutter ve svých memoárech říká: „Všichni mě chtěli jen okrást,“ avšak nikde se nezmiňuje o tom, že mnoha těmto podvodům se dalo předejít, jen kdyby dal na Johanna, nebo prostě kdyby podpisoval obchodní papíry střízlivý. Johann, který trpěl chronickým zánětem spojivek a silnou neurózou, se ze zdravotních důvodů nakonec rozhodl opustit Kalifornii a přesunout se dále na jih do střední nebo jižní Ameriky. Problém ovšem nastal co s pozemky v Sakramentu a okolí, které na něho převedl otec. Celkem se jednalo o dva tisíce dvě stě parcel plus parcely ve třech menších nedávno založených městech - Nicolaus, Plumas a Eliza City. Navíc poměrně brzy se zjistilo, že mnohé z těchto pozemků už byly dříve prodány, takže hrozilo nebezpečí nákladných a dlouhých soudních řízení. Obklopen podvodníky nejhrubšího zrna, k nimž v první řadě patřil Dr. C. Brandes a Wetzlarovi bratři (později se zjistilo, že Dr. Brandes pravidelně dával Johannovi omamné léky, zejména když se jednalo o podpisování kupních či prodejních smluv) Johann oznámil svůj úmysl výše zmíněné pozemky prodat. Čtenáře asi nepřekvapí, že zájemce, který se okamžitě přihlásil, nebyl nikdo jiný než Sam Brannan ještě se třemi dalšími společníky. Johannovi nabídl poměrně nízkou cenu, sto dvacet pět tisíc dolarů, hlavně kvůli chaotické situaci ohledně pozemkových listin. Johann souhlasil a zřejmě pod vlivem narkotik podepsal smlouvu, která ho sice zbavovala veškerých dalších finančních závazků, ovšem současně obsahovala celou řadu právnických kliček, které umožňovaly kupující straně vyhnout se placení. Jen tak pro zajímavost, přestože se Johann několikrát pokoušel získat soudní cestou onu sumu sto dvaceti pět tisíc dolarů, obdržel jen tři tisíce pět set dolarů. Zbytek peněz buď nebyl zaplacen, nebo jej pohltily soudní výlohy. Johann odjel z Kalifornie 1. července roku 1850 a během zastávky Mexiku se rozhodl usadit se v malém přístavním městečku Akapulku. Tam se seznámil s pohlednou Mexičankou, oženil se s ní a ve stejné době se stal partnerem exportní firmy J. Lecacheux & L. Galley se sídlem v San Francisku, která měla v Akapulku pobočku.

V září téhož roku byla Kalifornie přijata do Unie a v březnu příštího roku byl schválen zákon o pozemkových nárocích. Sutter a mnozí jemu podobní latifundisté si s hrůzou uvědomili, že řady *squatterů* posílil další nepřítel, tentokrát samotná americká vláda. Podstata tohoto zákona byla velmi jednoduchá: Pozastavit majetnická práva na všechnu půdu darovanou španělskou či mexickou vládou (*grants*) a podrobit je revizi místních úřadů. V případě, že by místní úřady toto majetnické právo potvrdily, pak jejich rozhodnutí by bylo automaticky postoupeno k okresnímu, federálnímu nebo dokonce i k Nejvyššímu soudu ve Washingtonu. Čtenáře snad napadne, cožpak americká vláda nerespektovala soukromé vlastnictví na obsazeném území? Odpověď je: ano a ne. Rozhodnutí Kongresu bylo totiž vysoce politicky motivováno. Nesmíme zapomenout, že od masakru v texaském Alamu uplynulo pouhých čtrnáct let a od porážky Mexika toliko dva roky. Američané se dívali na Mexičany jako na představitele polofeudální autokratické společnosti s vysoce nedemokratickými tendencemi a tudíž byli přesvědčeni, že bylo v jejich vlastním zájmu potlačit, či dokonce likvidovat jakékoliv dědictví španělského režimu na nově obsazeném území. Obrovské latifundie, které zdaleka přesahovaly rozlohu jižanských plantáží, se staly automaticky jedním z prvních cílů

tohoto útoku. A pak, při typické Sutterově smůle, se zjistilo, že údaje týkající se výměry Nového Švýcarska neodpovídají skutečnosti. Sutter v místních novinách vydal oznámení, ve kterém varoval všechny *squatter*y, aby respektovali jižní hranici jeho pozemků a sice 38° 49' 32'' severní šířky, kterou potvrdil Alvarado v roce 1841. Při dodatečném přeměření se však zjistilo, že ve skutečnosti tato rovnoběžka vedla několik mil severně od pevnosti. Zřejmě se jednalo o chybu způsobenou nedokonalými mapami v guvernérově kanceláři, protože na původním plánu byla tato hranice opravdu zakreslena tak, že zahrnovala i pevnost. Avšak anglosaští *squatters* motivováni nejen antipatiemi k bohatým, ale i k cizincům, v tom okamžité viděli pokus o konspiraci proti nim a snahu znemožnit jim usazovat se na volné půdě.

Tento nový zákon měl ovšem dalekosáhlé následky. Sutter nemohl prodávat další pozemky, musel najmout právníky, a navíc musel z těchto pozemků platit daně. Život na Hock farmě se prakticky změnil přes noc. Ty tam byly společenské sešlosti, při kterých bouchaly zátky od šampaňského, ty tam byly dny, kdy se Sutterovy děti projížděly bezstarostně na koních a doprovázely vzácné hosty na lov. Pokud oba synové sedali na koně, tak to bylo proto, aby nahradili propuštěné *vaqueros*, a práci jak doma, tak i na zahradě obstarávala matka s dcerou za pomoci několika nejvěrnějších indiánů, kteří zůstali se Sutterem bez ohledu na jeho finanční situaci. Jak se asi cítil starý pán, který považoval den, kdy zavlála hvězdnatá vlajka Unie nad starou pevností za nejšťastnější den svého života, si čtenář asi dokáže představit. Zatímco se Kalifornie těšila hospodářské konjunktury živěné příjmy ze zlatých dolů a nebývalému technickému pokroku, život na Hock farmě byl ve znamení šedé každodenní rutiny. Tok důležitých událostí se natolik zpomalil, že čas se neměřil na dny či týdny, ale spíše na měsíce a roky. V lednu 1852 začala konečně fungovat pozemková komise, avšak k rozhodnutí v případě Sutterova *grantu* došlo až o tři roky později. Komise sice uznala majetnické právo jak na Nové Švýcarsko, tak i na půdu, kterou dostal od Micheltoreny (*Sobrante Grant*), avšak podle litery zákona bylo toto rozhodnutí automaticky postoupeno k vyšší instanci. Doma nebyla situace o nic lepší. Eliza, poté kdy celá řada nápadníků ztratila zájem o dceru zchudlého pionýra, se konečně vdala, avšak zakrátko nato se rozvedla. Oba synové odešli, protože neměli zájem pracovat pro otce jen za jídlo a šance, že budou jednou dědit velký majetek, byla pramalá. Jediným světlým okamžikem bylo snad jmenování Suttera generálem kalifornské milice v třiapadesátém. Veřejnost potřebovala ikony a tak si vzpomněla na jinak všemi opuštěného Švýcara. Rozhodně se však nejednalo o velké terno. Tato funkce byla nejen bezplatná, ale ještě navíc si Sutter musel opatřit nákladnou uniformu a čas od času se zúčastnit veřejných vystoupení, která také pochopitelně nebyla zadarmo. V lednu 1857 pak přišlo rozhodnutí okresního soudu pro severní Kalifornii a to opět potvrdilo jeho majetnické právo na oba *granty*. Avšak zcela podle očekávání advokáti zastupující zájmy obce Sacramento a potažmo tedy i *squatterů* se odvolali k Nejvyššímu soudu ve Washingtonu a ten zcela zpolitizován a pod vlivem demokratické strany, která nemohla Kalifornčanům zapomenout, že jejich ústava, na níž se mezi jiným též nacházel Sutterův podpis, zakazovala otroctví, o rok později okleštil rozhodnutí nižšího soudu. Jinými slovy Nejvyšší soud uznal majetnické právo toliko na původní *grant*, který podepsal Alvarado, avšak Micheltorenyův *grant* zamítl. A tak doslova škrtnutím pera byl původní Sutterův majetek zmenšen na třetinu.

Důvody, které Nejvyšší soud uvedl, byly nanejvýš pochybné a že se jednalo v zásadě o politický akt, vychází jasně najevo z argumentu, že *Sobrante Grant*, na rozdíl od Alvaradova *grantu*, jehož účelem byla *prima facie* civilizace indiánů a podmanění divoké přírody, představoval odměnu za pomoc poskytnutou mexické, z amerického hlediska tudíž nepřátelské vládě. Toto rozhodnutí mělo ovšem dvojaký dopad. Na jedné straně se Sutter mohl domáhat navrácení daní, které platil za půdu, kterou nevlastnil, avšak na druhé straně musel vrátit peníze, které utržil z prodeje pozemků, jež patřily k *Sobrante Grantu*. Podle zachovalých dokumentů se jednalo o tři sta dvacet pět tisíc dolarů, což na tehdejší dobu byla závratná suma. Většina historiků je přesvědčena, že Sutter tuto sumu celou nezaplatil, ale odprodejem pozemků, které byly součástí Hock farmy, nebo jejich výměnou za sporné pozemky ze *Sobrante Grantu* mohl vykompenzovat celou řadu nároků. Jen tak pro vytvoření ucelené představy, jaká právní džungle panovala v tehdejší Kalifornii, je třeba se zmínit o tom, že Sutter se neodvážil najmout právníky a domáhat se navrácení těchto daní, protože věděl, že by z oněch peněz neviděl ani cent, protože advokáti by si je rozebrali mezi sebou.

Občanskou válku strávili Sutterovi prakticky v izolaci a ve značné závislosti na svých sousedech. Jak jsem se již zmínil, oba synové byli pryč a nakonec i Eliza, která se opět vdala, odešla se svým mužem. Johann, z něhož se stal úspěšný obchodník a také americký konzul v Akapulku, se též rozvedl a na čas odvezl svého syna k rodičům, aby se o něho starali. A tak ve společnosti vnoučka a několika stárnoucích indiánů nacházeli rozptýlení a dočasné zapomenutí na okolní svět. V roce 1864 na znamení solidarity se starým pionýrem odhlasovala kalifornská legislativa zákon, podle kterého Sutter obdržel patnáct tisíc dolarů rozdělených na měsíční splátky po dvě stě padesáti dolarech. Formálně se jednalo o jakousi penzi, ve skutečnosti však to byl jediný způsob, jak spolehlivě a bezpečně vrátit Sutterovi daně ze *Sobrante Grantu*, aniž by se na nich přiživil někdo jiný. Tato částka pochopitelně zahrnovala každodenní starosti s živobytím, alespoň na dalších pět let. Osud však nechtěl, aby se Sutter v klidu věnoval svým zálibám, aby se na stará kolena radoval ze svého malého království a hlavně, aby zapomněl na všechny ty rány, které mu uštědřil.

21. června 1865 poslední pouto, kterým byl spjat s Kalifornií, bylo násilně přerušeno tragickou událostí. Sutter, který po celý život nedokázal odbyt chudáka, poskytl přístřeší tulákovi, který o sobě tvrdil, že je veterán Občanské války. Když ho však nachytl při krádeži, v záchvatu spravedlivého hněvu ho nechal zmrskat a pak ho vyhnal z farmy. Co vedlo Suttera k tomuto drastickému kroku je dnes těžké říci. Jedno je však jisté, že se pobuda vrátil a v noci zapálil obytná stavení. Kránu celá farma lehla popelem a její osazenstvo si stěží zachránilo život. Knihovna, dokumenty týkající se jeho působení v Kalifornii od samého počátku, dopisy, fotografie, prostě materiály, které by dnes měly obrovskou historickou hodnotu, vzaly za své. (Neuvěřitelnou ironií osudu je skutečnost, že o měsíc později došlo k požáru v Burgdorfu ve Švýcarsku, během něhož byl také zničen dům, kde žil a vlastnil obchod se smíšeným zbožím).

Každý jiný v jeho věku by byl touto ránou naprosto zdrcen. Budovy nebyly pojištěny, protože Sutterovi neměli na vysokou pojistku, takže nemohli počítat s odškodněním, které by jim umožnilo stavbu nového domu. Následkem požáru přišli

nejen o střechu nad hlavou, ale s výjimkou několika medailí a drobností i o všechny svršky nutné k normálnímu životu. V Sutterovi však tato tragédie probudila nebývalou energii a odhodlání vzepřít se nepříznivému osudu. Jakmile pominul šok a hrůza způsobená ztrátou domova, Sutter si uvědomil, že už ho nic neváže k půdě, která se mu nakonec stala prokletím. Pod dojmem získané „svobody“ a nové politické situace ve Washingtonu (Republikáni ovládali nejen exekutivu, ale i legislativu) se rozhodl permanentně přesídlit na Východ a věnovat veškerou energii zápasu o finanční kompenzaci, kterou, jak byl přesvědčen, mu Spojené státy dluží. Pět měsíců po požáru vyzbrojen celou řadou dopisů a doporučení usedl s rodinou na loď a vydal se na cestu na druhou stranu amerického kontinentu, aby již nikdy nespátřil zemi, od které si tolik sliboval.

Ve stínu washingtonského Kapitolu

Sutterovi dorazili do Washingtonu v prosinci roku 1865. Ubytovali se v hotelu ve středu města a Sutter vyzbrojen dopisy od kalifornského guvernéra Fredericka F. Lowa a spisovatele J. R. Brownea zahájil na Kapitolu kampaň, jejíž cílem bylo odškodnění za ztrátu *Sobrante Grantu*. Na Browneovu radu kontaktoval přímo předsedu senátní komise pro finanční nároky a předložil mu oba dopisy. Jak Low, tak i Browne vyzdvihovali Sutterovy zásluhy o civilizování indiánského obyvatelstva, jeho úsilí o vybudování fungující infrastruktury v severní části státu, nezištnou pomoc, kterou poskytoval americkým přistěhovalcům, a pochopitelně i objevení nalezišť zlata, které pak přispělo nebývalou měrou k posílení ekonomického potenciálu Severu a následně i k porážce otrokářského Jihu. (Podle tehdejších odhadů se v Kalifornii mezi léty 1849 až 1865 vytěžilo zlato v hodnotě 186 miliónů dolarů). Browne, který pravidelně přispíval do populárního časopisu *Harper's Magazine*, šel dokonce tak daleko, že Suttera nazval otcem moderní Kalifornie.

Americký Kongres, ke kterému Sutter upínal všechny své naděje, však nebyla vznešená instituce, která by jako rytíř na bílém koni hájila zájmy utlačovaných, sirotků a vdov, která by potírala nespravedlnost a napravovala křivdy. Americký Kongres po Občanské válce byl sice v rukou vítězných Republikánů, avšak jeho agenda byla určována tisícerými problémy spojenými s poválečným vývojem země. Na Jihu probíhala tvrdá ekonomická a politická rekonstrukce, jež byla ve znamení nebývalé expanse a agresivity severních podnikatelů. Původní ekonomická elita se likvidovala, a na její majetek si brousilo zuby tisíce pochybných individuí (*carpet baggers*), kteří se těšili plné podpoře severních politiků. Zrovna tak masy emigrantů se valily na Západ (většinou ochuzení Jižané) a v jejich patách dravý kapitál z Východu představovaný železničními a důlními společnostmi. Tato jinak dynamická situace však měla jeden negativní následek a sice obrovskou korupci jak mezi členy Senátu, tak i Sněmovny reprezentantů. Sutter si ovšem ve své naivitě myslel, že se stane okamžitě středem pozornosti a díky tomu, co udělal pro Američany v Kalifornii, mu budou otevřeny kanceláře všech důležitých kongresmanů. Avšak jeho případ ve srovnání s poválečnou problematikou, se kterou se museli členové Kongresu zabývat, byl co do důležitosti zcela malicherná záležitost, a navíc, Sutter přicházel s prázdnýma rukama, zatímco představitelé byznysu mohli bohatě „mazat“ soukolí nového politického *establishmentu*.

V červnu roku 1866 Sutter předložil petici Danielu Clarkovi, předsedovi výše zmíněné komise, ve které žádal odškodnění padesát tisíc dolarů (původně chtěl sto dvacet tisíc, avšak jeho přátelé ho přesvědčili, že šance na schválení této žádosti bude mnohem větší, když bude žádat méně, i když padesát tisíc dolarů byl jenom zlomek skutečné hodnoty *Sobrante Grantu*). Clark ho ujistil, že Kongres bude mít pochopení pro jeho nárok a postoupil petici členům komise. Ti se shodli v tom, že americká vláda není zodpovědná za porušování majetnických práv ze strany *squatterů*, na druhé straně však doporučili, aby Sutter obdržel příslušnou finanční kompenzaci z prodeje pozemků, které tvořily původní *Sobrante Grant*. Tím ovšem úsilí komise skončilo. Petice byla odložena stranou a k všeobecnému hlasování obou komor putovaly návrhy zákonů, které byly považovány za mnohem naléhavější. Třicátý devátý Kongres ukončil své zasedání, aniž

by se Sutterova žádost dostala na pořad jednání. Čtyřicátý Kongres zahájil na podzim svou činnost, ukončil ji o rok později, avšak petice i nadále ležela pohřbená pod hromadou preferovaných případů. V roce 1868 se Ulysses S. Grant stal prezidentem a Sutter byl jednou z předních celebrit, které se dostavily do Bílého domu, aby blahopřály k jeho zvolení. Přestože Sutter tvrdil, že Grant je jedním z jeho přátel, prezidentův vliv v Kongresu ovšem nebyl zdaleka tak velký, aby pozitivně ovlivnil zákonodárný proces. Během zasedání Čtyřicátého prvního Kongresu (1869-70) konečně zasvitnul paprsek naděje. Sutterova petice se projednávala na půdě Senátu, ovšem nově vybraná komise nesdílela názor svých předchůdců, žádost prezentovala v dosti negativním světle, načež celý případ byl opět odložen.

Na jaře roku 1871 si Sutter s těžkým srdcem uvědomil, že šance na rychlé vyřízení jeho nároku je pramalá a že trávit další léta ve Washingtonu je nejen ztráta času, ale i vyhazování peněz. Navíc s pokročilým věkem se hlásila i celá řada neduhů, zejména revmatismus ho prakticky každou zimu upoutal na lůžko. V létě pak utíkal před nesnesitelným vedrem do Nové Anglie, což opět stálo peníze. Sutter sice i nadále pobíral kalifornskou penzi, která mu byla dvakrát obnovena, avšak tento nomádký způsob života působil stárnoucímu páru stále větší potíže. Při svých cestách po Pennsylvánii se pak seznámil s malebným městečkem, které kvůli několika minerálním pramenům mělo dokonce pověst „lázní“. Skutečnost, že většina obyvatel mluvila německy, neboť město bylo založeno německou odnoží Moravských bratrů, nakonec přispěla k rozhodnutí se zde natrvalo usadit. A tak Lititz (německá verze českého hradu Litice, kde byla založena Jednota bratrská) se stal jejich novým domovem. Naproti místnímu hotelu (*Lititz Springs Hotel*, dnes *General Sutter Inn*) nechali Sutterovi postavit poměrně velký cihlový dům, do kterého se nastěhovali se svým vnukem, k němuž přibyly další dvě vnučky, též Johannovy dcery. Johann, jak jsem se zmínil v předchozí kapitole, se rozvedl, respektive chtěl se rozvést, ovšem jeho manželka mu nepodepsala rozvodové papíry. V mezidobí se seznámil s Nicolassou Solísovou, neteří generála Solíse, se kterou měl celkem devět dětí. Aby se zabránilo v přísně katolickém Mexiku skandálu, poslal první dvě dcery k rodičům, tentokrát do Lititze. Všechna tři vnoučata potom navštěvovala soukromou školu, kterou vedli Moravští bratři. Dům byl zapsán na Sutterovu manželku, z čehož se dá usoudit, že to byl Johann, který financoval stavbu domu a i když touto dobou už došlo k jistému smíření mezi otcem a synem, Johann přece jen otci zase tolik nedůvěřoval, aby ho učinil majitelem.

Přestože na podporu Sutterovy suppliky vystoupily další známé osobnosti jako například Mark Twain, důlní magnát Adolph Sutro a dokonce i generál William T. Sherman, který se nejen proslavil během Občanské války, ale také se zúčastnil války s Mexikem, nic nenasvědčovalo tomu, že by Kongres projevil ten nejmenší zájem konečně v jeho věci něco udělat. Sutter více méně rezignoval, uzavřel se v novém domě a celé dny trávil na zahradě, kde mu nedávno zasazené broskvoně a zeleninové záhony připomínaly Hock farmu. Místní pastor na otázku jednoho novináře, co by mu mohl říci o Sutterovi, odpověděl: „Sutter je jako zavřená kniha. Jako kniha, která má jednotlivé kapitoly, je krásně ilustrovaná, je neobyčejně vzácná a drahá. Jediné však, s čím jsme obeznámeni, je její titul.“ Teprve až v roce 1876, během stého výročí založení USA, se Sutter nechal vylákat ze své samoty. Při příležitosti oslav věnovaných švýcarským

přistěhovalcům a jejich přínosu sto let staré republice (*Swiss Days*) se Sutter vypravil do Philadelphie, kde byl nadšeně uvítán a kdy americká veřejnost na Východě USA měla poprvé příležitost se seznámit s jeho zásluhami. V témže roce ho také navštívil kalifornský byznysmen a historik Hubert H. Bancroft, který sháněl materiály pro své dílo *History of California*. Sutter udělal na Bancrofta příznivý dojem. Nehledě na jeho pokročilý věk Sutter byl schopen strávit několik hodin denně popisem jednotlivých událostí, svým příchodem do Kalifornie počínaje a spálením Hock farmy konče, přičemž Bancroft, který byl obeznámen s celou řadou těchto epizod z jiných pramenů, byl překvapen, jak spolehlivě ještě Sutterovi sloužila paměť.

Pod vlivem Bancroftovy návštěvy a úspěšné cesty do Philadelphie se ve starém pionýrovi probudily poslední zbytky energie a i když během minulých deseti let Kongres prakticky ignoroval jeho požadavky, Sutter napsal novou petici (*Memorial of John A. Sutter to the Senate and House of Representatives of the United States in Congress Assembled*), šestnáctistránkové pojednání, ve kterém znovu uvedl všechny své zásluhy, škodu, kterou utrpěl v důsledku objevení zlata, a nakonec apeloval na city příslušných kongresmanů větou, že je starý muž žijící v absolutní chudobě. A opět se zdálo, že bude spravedlnosti učiněno zadost. Generál Sherman a kolem stovky starousedlíků z Kalifornie zaslalo Kongresu dopisy na podporu Sutterovy petice, načež Sněmovní komise pro pozemkové nároky doporučila schválení zákona, který by uvolnil sumu padesáti tisíc dolarů na odškodnění ztrát, které suplikant utrpěl v důsledku rozhodnutí Nejvyššího soudu v otázce *Sobrante Grantu*. Povzbuzen tímto krokem, Sutter se počal častěji objevovat na veřejnosti. O rok později se v New Jersey zúčastnil sjezdu Sdružení kalifornských pionýrů, kde byl uvítán obrovskými ovacemi, které mu vehnaly slzy do očí. V roce 1878 byl zvolen předsedou této organizace a na znamení úcty a vděčnosti byl obdarován holí z růžové dřeva s pozlacenou hlavicí. Avšak v Kongresu, jako v předchozím případě, Sněmovna reprezentantů si se zájmem vyslechla doporučení komise, ovšem k hlasování o příslušném návrhu zákona nedošlo. Absurdita této popravdě kafkovské situace upoutala na sebe pozornost v lednu příštího roku. Sutter jakožto předseda Sdružení se měl opět zúčastnit tradičního sjezdu, ovšem ze zdravotních důvodů musel odmítnout. V telegramu členům doslova říká: „Drazí přátelé, nemocen a se srdcem plným hořkosti marně apeluji na Kongres, aby mi zjednal spravedlnost, aby mi vrátil to, co mi bylo neprávem vzato. Naděje je však mizivá a proto vás prosím, abyste se pokusili uplatnit svůj vliv. Rozhodně se nemohu dnes večer s vámi veselit a svou smutnou přítomností vám nechci kazit radost. Vzpomínejte na staré časy beze mne.“

Jakmile se text tohoto telegramu objevil na veřejnosti, došlo k očekávané reakci. Sanfranciský deník *Alta Kalifornia* otiskl komentář, ve kterém vysoce ocenil Sutterovu trpělivost a ostře napadl zkorumpované politiky, kteří netečně ignorují jeho prosby. Sdružení pionýrů zaplavilo kongresmany zodpovědné za schválení zákona o Sutterově kompenzaci dopisy, ve kterých se domáhalo jménem všech členů kladného a urychleného vyřízení jeho petice. Toto úsilí konečně přineslo dílčí výsledky. 8. dubna 1880 sněmovní komise doporučila ke schválení Sutterovu žádost a 11. června senátor Daniel W. Voorhees z Indiany předložil ke schválení společnou rezoluci (senátní a sněmovní komise), která by odměnila Suttera za vše, co učinil ve prospěch Američanů a americké vlády, sumou padesáti tisíc dolarů. Sutter byl přesvědčen, že se příslovečné ledy konečně

pohnou a inspirován Voorheesovým optimizmem se přinutil k cestě do Washingtonu. Ubytoval se v hotelu Pennsylvania a s náležitým vzrušením čekal na den, kdy mělo dojít ke hlasování. Bohužel nepříznivé síly, nad nimiž neměl kontrolu ani Sutter, ani jeho vlivní přátelé, opět nabyly vrchu. V roce 1880 se konaly volby do Kongresu a tudíž jak členové Senátu, tak i Sněmovny měly naspěch. V polovině června čekalo na schválení něco přes tisíc návrhů zákona, nemluvě o tom, že společné rezoluce byly považovány většinou kongresmanů za nutné zlo, které narušovalo stanovený hlasovací program. Po vzájemné dohodě pak 16. června Čtyřicátý šestý Kongres odročil zasedání *sine die* (na neurčito) a Voorheesova rezoluce byla založena do desek s nápisem – Nevyřízené záležitosti. Pro sedmasedmdesátiletého Suttera to byla rána, kterou jeho nemocné srdce už nevydrželo. Voorhees sice slíbil, že se osobně dostaví ráno do hotelu a ujistí Suttera, že není ještě všechno ztraceno, že na podzim bude rezoluce opět předložena, avšak něco mu do toho přišlo a když přišel druhý den, osmnáctého kvečeru, plukovník Schaefer, ho informoval, že Sutter před několika hodinami zemřel na srdeční mrtvici, podle lékařského odhadu v půl druhé odpoledne.

Sutterovi přátelé uspořádali pietní obřad v hotelu Pennsylvania a poté jeho tělo uložené v rakvi vyzdobené květinami z Washingtonské botanické zahrady bylo převezeno do Lititze. Ve čtvrtek 24. června se pak v kostele Moravských bratří přišlo se Sutterem rozloučit několik set lidí. Mezi přítomnými se nacházel též jeho současník a bývalý „nepřítel“ John C. Fremont, který se dostavil, aby pronesl pohřební projev. Fremont, který se sám později v životě seznámil s vládními intrikami a s nestálostí politického štěstí, shrnul Sutterův osud v několika větách: „...John A. Sutter zemřel ve stínu Kapitolu, jenž patří lidu, kterému tak poctivě sloužil. Při pohledu na jeho tělo se nemohu ubránit pocitu překvapení a lítosti, že takovýto život, život naplněn dobrými, vznešenými a čestnými skutky, skutky konanými ve prospěch národa, byl odměněn chladným nezájmem a otřesnou nespravedlností.“

Pár slov na závěr

Kdo byl Johann August Sutter? Smolař, idealista, romantik, dobrodruh, či snad novodobý Prometheus, který na sebe přivedl zlobu bohů, nebo dokonce schizofrenik, jak se domnívá James P. Zollinger ve svém díle o Sutterovi? Při bližší analýze Sutterova života se čtenář neubrání dojmu, že Sutter ztělesňoval prakticky všechny výše uvedené typy. Smolař? Rozhodně. Jeho „obchodní schopnosti“ ho pravidelně přiváděly na pokraj bankrotu nejen na počátku podnikatelské kariéry ve Švýcarsku, ale i během celého pobytu v Americe. Například koupě ruské pevnosti Ross byla z obchodního hlediska neodpustitelná chyba, která vedla k permanentní zadluženosti. Idealista? V každém případě. Jeho vztah k americkým přistěhovalcům do Kalifornie a později optimismus, se kterým vítal přivtělení Kalifornie ke Spojeným státům, nepochybně naznačují silné sklony k nekritické idealizaci jak jednotlivců, tak i celých institucí. Romantik? Každým coulem. Praktik by se nepokoušel budovat v naprosté divočině usedlost založenou na práci domorodců jen proto, aby mohl na veřejnosti vystupovat v roli pána, který by byl jakousi obdobou bohatého evropského šlechtice. Praktik by se vyhýbal účasti na vojenském konfliktu, který se ho přímo netýkal, a rozhodně by nepropadl „kouzlu“ okázalého vojenského života představovaného důstojnickými uniformami, slavnostní střelbou z děl a nic neříkajícími přehlídkami. Dobrodruh? Do značné míry. Už jen myšlenka vyrazit bez finančních prostředků na americký Západ v třicátých letech devatenáctého století si vyžadovala nezměrnou dávku odvahy a ochotu riskovat, nezbytné povahové rysy všech velkých dobrodruhů španělskými konkistadory počínaje a zlatokopy během zlaté horečky na Aljašce konče. Prometheus? V očích amerických emigrantů, zejména členů Donnerovy výpravy, rozhodně. Sutter těmto lidem sice nepřinesl světlo, ale mnohým zachránil život, ulehčil jim začátky v nové zemi a jak se mu „bohové“ odměnili? Ústy Nejvyššího soudu ve Washingtonu ho prakticky zruinovali. Schizofrenik? Asi sotva, ovšem rozhodně rozporuplná bytost, neschopná činit důsledná rozhodnutí, jež by vedla k dosažení toho či onoho cíle.

Suttera můžeme posuzovat ze dvou hledisek. Můžeme analyzovat jeho samotný charakter a můžeme analyzovat jeho chování v rámci převratných historických událostí. Z hlediska morálky Sutter rozhodně nebyl zářný příklad hodný následování. Skutečnost, že opustil ženu a děti a že po celá ta léta se nemínil k nim vrátit nebo je finančně podporovat, že se dost běžně dopouštěl větších či menších podvodů, zejména, když měl platit dluhy, nesvědčí o příliš velké síle charakteru. Sutter byl též úžasně marnivý a ješitný, což se neprojevovalo jen v tom, že se vydával za důstojníka, ale například i v tom, že se nechával pravidelně malovat, dokonce i v pozdějších letech, když žil v Lititzu. Na druhé straně se však u něho projevoval úžasný smysl pro přežití, schopnost vykřesat se z každé šlamastiky, prostě nenechat se osudem zlomit. Mluvě o osudu, co pozdější historiky udivovalo, byl úžasný fenomenon štěstí v neštěstí. Kdykoliv se zdálo, že dojde k drtivé ráně, po které se už nevzpamatuje, kdy jeho veškeré úsilí se obrátí v niče, příslovečný „strážný anděl“ v poslední chvíli zasáhl a zachránil ho před katastrofou. Jen namátkou můžeme uvést jeho zajetí u Cahuengy, prodej ruské hypoteky mexické vládě, udělení penze kalifornskou vládou a nakonec i usmíření s Johannem, který poskytl finanční prostředky pro stavbu domu. V jednom bodě ho však štěstí opustilo. Nejen, že ho Kongres neodškodnil za *Sobrante Grant*, ale navíc Sutter nezemřel doma obklopen

blízkými příbuznými, jak to tehdejší bonton vyžadoval, nýbrž v hotelovém pokoji. Představa, že by mohl ukončit svou pozemskou pouť jako nějaký nemajetný opuštěný chudák, ješitného Suttera zřejmě neobyčejně trápila, protože v jednom ze svých dopisů, ve kterém radostně oznamuje, že budou stavět v Lititzi dům, doslova říká: „Nechceme přece umřít v hotelu.“ Větší ironie se osud ovšem nemohl dopustit.

Jestliže přihlédneme k historickým událostem, ke kterým došlo v Kalifornii, je celkem zřejmé, že Sutter se stal do značné míry jejich obětí. V každém případě nezaškodí si trochu zaspekulovat. Co by se stalo, kdyby nedošlo k válce s Mexikem? Kalifornie by alespoň za Sutterova života zůstala s největší pravděpodobností součástí Mexické republiky a i kdyby se zvýšil počet amerických přistěhovalců, Kalifornané španělského původu by se ještě po desetiletí udrželi u moci jakožto vládnoucí třída a Sutterův majetek by požíval plnou ochranu mexických zákonů. Co by se stalo, kdyby se za jeho života nenašlo v Sierrách zlato? Sutterovo zemědělské imperium by se asi nerušeně rozvíjelo, noví přistěhovalci by si od něho pronajímali půdu s tím, že by si ji později mohli koupit a Sutter by nakonec umřel jakožto vážený muž velebený všemi sousedy. Co by se stalo, kdyby se nerozkmotřil s Johannem a dal na jeho rady? Nové Švýcarsko by asi odolávalo náporu podvodníků, kteří se snažili Suttera okrást, kde se dalo, provozní ztráty by byly minimální a Sutterovy děti by asi dědily velký majetek. Na druhé straně však nemůžeme ignorovat skutečnost, že Sutter nebyl jediný, kdo v Kalifornii nebo v Novém Mexiku obdržel *grant* a buď si jej udržel v plné celistvosti, nebo jej postupně parceloval, avšak v každém případě z něho realizoval značný zisk. Jako příklad můžeme uvést půdu, kterou obdržel Carlos Beaubien a Guadalupe Miranda v roce 1841 na řece Rayado v Novém Mexiku, nebo John Forster, který dostal od mexické vlády 26 000 akrů na pobřeží mezi Los Angeles a San Diegem v roce 1843. Když se Američané vylodili v Monterey a generál Stephen W. Kearny dorazil do Kalifornie, Forster se nekompromisně přidal na stranu Američanů, přestože podobně jako v případě Suttera musel čelit Fremontovi, který mu mezi jiným vyhrožoval zastřelením. Během zlaté horečky v devětačtyřicátém Forster zásoboval zlatotokopy hovězím a to s tak velkým úspěchem, že v roce 1864 si mohl přikoupit sousední ranč Santa Margarita, který měl rozlohu 133 000 akrů. Čtenář může ovšem namítnout: „Dobře, ale našlo se v jeho sousedství zlato a zaplavily tisíce zlatokopů jeho půdu?“ Zlato se nenašlo, avšak pokusy *squatterů* usadit se na jeho půdě existovaly a Forster je tvrdě potíral. Dvakrát byl obžalován z vraždy *squattera*, ovšem jednu vraždu mu nedokázali a v případě druhém se jednalo prokazatelně o sebeobranu. Je pravda, že problémy se *squatterem* v Sutterově případě byly mnohem horší a že Sutter musel čelit situaci, která nemá v historii Spojených států obdoby, přesto se však vnučuje domněnka, že jiný člověk, racionálnější, disciplinovanější a hlavně pragmatický, jinými slovy typický yankee z poloviny devatenáctého století, by z dané situace vytěžil co nejvíce a rozhodně by neskončil v chudobě.

O Sutterovi a jeho nezáviděníhodném osudu byla napsána celá řada knih a jednotliví autoři se pochopitelně přiklánějí k té či oné interpretaci, která je jim osobně bližší. Na příklad Thomas J. Schoonover (*The Life and Times of General John A. Sutter, 1895*) líčí Suttera jako romantika obklopeného nedotčenou přírodou, který se snaží realizovat ambiciózní sny. Obdobně Julian Dana (*Sutter of California, 1934*) kreslí obraz

rytíře bez bázně a hany, zatímco Marguerite E. Wilbur (*John Sutter, Rascal and Adventurer, 1949*) považuje Suttera za prohnaného darebáka a dobrodruha. Hubert H. Bancroft ve své obširné práci, sedmidílné historii Kalifornie (*History of California, 1884-90*) zaujímá celkem neutrální stanovisko, avšak z jednotlivých pasáží se dá vycítit, že se spíše přiklání k názoru, že v Sutterově případě šlo spíše o dobrodruha, než o vznešeného lidumila, proti němuž se spiknul osud. James P. Zollinger (*Sutter, The Man and His Empire, 1939*) a Richard Dillon (*Captain John Sutter: Sacramento Valley's Sainted Sinner, 1967*) jsou historici, jejichž díla jsou dodnes univerzálně platná, nevyžadují si příliš velké revize a poskytují čtenáři nejen nezaujatý, ale i kompletní soubor dostupných informací, týkajících se Sutterova života jak ve Švýcarsku, tak v Americe.

Na závěr se dá říci, že bez ohledu na osobní zaujetí jednotlivých autorů prakticky všemi těmito pracemi se vine jako červená nit jeden společný *leitmotif*, a sice silný prvek lidské přirozenosti. Sutter není mytický hrdina, nýbrž člověk se všemi slabostmi, člověk jehož vize zdaleka převládaly nad jeho schopnostmi je realizovat. Nebo-li, jak to obrazně řekl před sto dvaceti lety německý filozof Friedrich Nietzsche v knize *Also sprach Zarathustra*: „Člověk by chtěl uniknout svému bídnému údělu, avšak ke hvězdám má příliš daleko.“

Přestože Sutter zemřel prakticky v zapomenutí, jeho zásluhy a historická role, kterou sehrál při osídlování Kalifornie zapomenuty nebyly. Zejména pozdější generace si uvědomovaly jeho přínos a tak se postupně začaly objevovat památníky a pamětní desky v místech souvisejících s jeho působením, například v Colomě, kde se nacházela pila a kde bylo nalezeno zlato, stojí vysoký sloup s Marshallovou sochou a obyvatelé severní Kalifornie (asociace *The Native Sons and Daughters of the Golden West*) šli dokonce tak daleko, že už v roce 1893 postavili na místě, kde stála původní Sutterova pevnost, její repliku. A pokud by se čtenář při návštěvě Spojených států zatoulal do střední Pennsylvánie a navštívil Lititz, bude mít příležitost se nejen seznámit s malebným pennsylvánským městečkem, ale též i se Sutterovým domem (dnes se v něm nachází banka) a pak si může zajít na hřbitov Moravských bratří, kde hned vedle vchodu pod velkou mramorovou deskou je pochován švýcarský emigrant, který vstoupil do dějin USA jako zakladatel moderní Kalifornie.

Pár slov na závěr

Kdo byl Johann August Sutter? Smolař, idealista, romantik, dobrodruh, či snad novodobý Prometheus, který na sebe přivedl zlobu bohů, nebo dokonce schizofrenik, jak se domnívá James P. Zollinger ve svém díle o Sutterovi? Při bližší analýze Sutterova života se čtenář neubrání dojmu, že Sutter ztělesňoval prakticky všechny výše uvedené typy. Smolař? Rozhodně. Jeho „obchodní schopnosti“ ho pravidelně přiváděly na pokraj bankrotu nejen na počátku podnikatelské kariéry ve Švýcarsku, ale i během celého pobytu v Americe. Například koupě ruské pevnosti Ross byla z obchodního hlediska neodpustitelná chyba, která vedla k permanentní zadluženosti. Idealista? V každém případě. Jeho vztah k americkým přistěhovalcům do Kalifornie a později optimismus, se kterým vítal přivtělení Kalifornie ke Spojeným státům, nepochybně naznačují silné sklony k nekritické idealizaci jak jednotlivců, tak i celých institucí. Romantik? Každým coulem. Praktik by se nepokoušel budovat v naprosté divočině usedlost založenou na práci domorodců jen proto, aby mohl na veřejnosti vystupovat v roli pána, který by byl jakousi obdobou bohatého evropského šlechtice. Praktik by se vyhýbal účasti na vojenském konfliktu, který se ho přímo netýkal, a rozhodně by nepropadl „kouzlu“ okázalého vojenského života představovaného důstojnickými uniformami, slavnostní střelbou z děl a nic neříkajícími přehlídkami. Dobrodruh? Do značné míry. Už jen myšlenka vyrazit bez finančních prostředků na americký Západ v třicátých letech devatenáctého století si vyžadovala nezměrnou dávku odvahy a ochotu riskovat, nezbytné povahové rysy všech velkých dobrodruhů španělskými konkistadory počínaje a zlatokopy během zlaté horečky na Aljašce konče. Prometheus? V očích amerických emigrantů, zejména členů Donnerovy výpravy, rozhodně. Sutter těmto lidem sice nepřinesl světlo, ale mnohým zachránil život, ulehčil jim začátky v nové zemi a jak se mu „bohové“ odměnili? Ústy Nejvyššího soudu ve Washingtonu ho prakticky zruinovali. Schizofrenik? Asi sotva, ovšem rozhodně rozporuplná bytost, neschopná činit důsledná rozhodnutí, jež by vedla k dosažení toho či onoho cíle.

Suttera můžeme posuzovat ze dvou hledisek. Můžeme analyzovat jeho samotný charakter a můžeme analyzovat jeho chování v rámci převratných historických událostí. Z hlediska morálky Sutter rozhodně nebyl zářný příklad hodný následování. Skutečnost, že opustil ženu a děti a že po celá ta léta se nemínil k nim vrátit nebo je finančně podporovat, že se dost běžně dopouštěl větších či menších podvodů, zejména, když měl platit dluhy, nesvědčí o příliš velké síle charakteru. Sutter byl též úžasně marnivý a ješitný, což se neprojevovalo jen v tom, že se vydával za důstojníka, ale například i v tom, že se nechával pravidelně malovat, dokonce i v pozdějších letech, když žil v Lititzu. Na druhé straně se však u něho projevoval úžasný smysl pro přežití, schopnost vykřesat se z každé šlamastiky, prostě nenechat se osudem zlomit. Mluvě o osudu, co pozdější historiky udivovalo, byl úžasný fenomenon štěstí v neštěstí. Kdykoliv se zdálo, že dojde k drtivé ráně, po které se už nevzpamatuje, kdy jeho veškeré úsilí se obrátí v niče, příslovečný „strážný anděl“ v poslední chvíli zasáhl a zachránil ho před katastrofou. Jen namátkou můžeme uvést jeho zajetí u Cahuengy, prodej ruské hypoteky mexické vládě, udělení penze kalifornskou vládou a nakonec i usmíření s Johannem, který poskytl finanční prostředky pro stavbu domu. V jednom bodě ho však štěstí opustilo. Nejen, že ho Kongres neodškodnil za *Sobrante Grant*, ale navíc Sutter nezemřel doma obklopen

blízkými příbuznými, jak to tehdejší bonton vyžadoval, nýbrž v hotelovém pokoji. Představa, že by mohl ukončit svou pozemskou pouť jako nějaký nemajetný opuštěný chudák, ješitného Suttera zřejmě neobyčejně trápila, protože v jednom ze svých dopisů, ve kterém radostně oznamuje, že budou stavět v Lititzi dům, doslova říká: „Nechceme přece umřít v hotelu.“ Větší ironie se osud ovšem nemohl dopustit.

Jestliže přihlédneme k historickým událostem, ke kterým došlo v Kalifornii, je celkem zřejmé, že Sutter se stal do značné míry jejich obětí. V každém případě nezaškodí si trochu zaspekulovat. Co by se stalo, kdyby nedošlo k válce s Mexikem? Kalifornie by alespoň za Sutterova života zůstala s největší pravděpodobností součástí Mexické republiky a i kdyby se zvýšil počet amerických přistěhovalců, Kalifornané španělského původu by se ještě po desetiletí udrželi u moci jakožto vládnoucí třída a Sutterův majetek by požíval plnou ochranu mexických zákonů. Co by se stalo, kdyby se za jeho života nenašlo v Sierrách zlato? Sutterovo zemědělské imperium by se asi nerušeně rozvíjelo, noví přistěhovalci by si od něho pronajímali půdu s tím, že by si ji později mohli koupit a Sutter by nakonec umřel jakožto vážený muž velebený všemi sousedy. Co by se stalo, kdyby se nerozkmotřil s Johannem a dal na jeho rady? Nové Švýcarsko by asi odolávalo náporu podvodníků, kteří se snažili Suttera okrást, kde se dalo, provozní ztráty by byly minimální a Sutterovy děti by asi dědily velký majetek. Na druhé straně však nemůžeme ignorovat skutečnost, že Sutter nebyl jediný, kdo v Kalifornii nebo v Novém Mexiku obdržel *grant* a buď si jej udržel v plné celistvosti, nebo jej postupně parceloval, avšak v každém případě z něho realizoval značný zisk. Jako příklad můžeme uvést půdu, kterou obdržel Carlos Beaubien a Guadalupe Miranda v roce 1841 na řece Rayado v Novém Mexiku, nebo John Forster, který dostal od mexické vlády 26 000 akrů na pobřeží mezi Los Angeles a San Diegem v roce 1843. Když se Američané vylodili v Monterey a generál Stephen W. Kearny dorazil do Kalifornie, Forster se nekompromisně přidal na stranu Američanů, přestože podobně jako v případě Suttera musel čelit Fremontovi, který mu mezi jiným vyhrožoval zastřelením. Během zlaté horečky v devětačtyřicátém Forster zásoboval zlatotokopy hovězím a to s tak velkým úspěchem, že v roce 1864 si mohl přikoupit sousední ranč Santa Margarita, který měl rozlohu 133 000 akrů. Čtenář může ovšem namítnout: „Dobře, ale našlo se v jeho sousedství zlato a zaplavily tisíce zlatokopů jeho půdu?“ Zlato se nenašlo, avšak pokusy *squatterů* usadit se na jeho půdě existovaly a Forster je tvrdě potíral. Dvakrát byl obžalován z vraždy *squattera*, ovšem jednu vraždu mu nedokázali a v případě druhém se jednalo prokazatelně o sebeobranu. Je pravda, že problémy se *squatterey* v Sutterově případě byly mnohem horší a že Sutter musel čelit situaci, která nemá v historii Spojených států obdoby, přesto se však vnučuje domněnka, že jiný člověk, racionálnější, disciplinovanější a hlavně pragmatický, jinými slovy typický yankee z poloviny devatenáctého století, by z dané situace vytěžil co nejvíce a rozhodně by neskončil v chudobě.

O Sutterovi a jeho nezáviděníhodném osudu byla napsána celá řada knih a jednotliví autoři se pochopitelně přiklánějí k té či oné interpretaci, která je jim osobně bližší. Na příklad Thomas J. Schoonover (*The Life and Times of General John A. Sutter, 1895*) líčí Suttera jako romantika obklopeného nedotčenou přírodou, který se snaží realizovat ambiciózní sny. Obdobně Julian Dana (*Sutter of California, 1934*) kreslí obraz

rytíře bez bázně a hany, zatímco Marguerite E. Wilbur (*John Sutter, Rascal and Adventurer, 1949*) považuje Suttera za prohnaného darebáka a dobrodruha. Hubert H. Bancroft ve své obšírné práci, sedmidílné historii Kalifornie (*History of California, 1884-90*) zaujímá celkem neutrální stanovisko, avšak z jednotlivých pasáží se dá vycítit, že se spíše přiklání k názoru, že v Sutterově případě šlo spíše o dobrodruha, než o vznešeného lidumila, proti němuž se spiknul osud. James P. Zollinger (*Sutter, The Man and His Empire, 1939*) a Richard Dillon (*Captain John Sutter: Sacramento Valley's Sainted Sinner, 1967*) jsou historici, jejichž díla jsou dodnes univerzálně platná, nevyžadují si příliš velké revize a poskytují čtenáři nejen nezaujatý, ale i kompletní soubor dostupných informací, týkajících se Sutterova života jak ve Švýcarsku, tak v Americe.

Na závěr se dá říci, že bez ohledu na osobní zaujetí jednotlivých autorů prakticky všemi těmito pracemi se vine jako červená nit jeden společný *leitmotif*, a sice silný prvek lidské přirozenosti. Sutter není mytický hrdina, nýbrž člověk se všemi slabostmi, člověk jehož vize zdaleka převládaly nad jeho schopnostmi je realizovat. Nebo-li, jak to obrazně řekl před sto dvaceti lety německý filozof Friedrich Nietzsche v knize *Also sprach Zarathustra*: „Člověk by chtěl uniknout svému bídnému údělu, avšak ke hvězdám má příliš daleko.“

Přestože Sutter zemřel prakticky v zapomenutí, jeho zásluhy a historická role, kterou sehrál při osídlování Kalifornie zapomenuty nebyly. Zejména pozdější generace si uvědomovaly jeho přínos a tak se postupně začaly objevovat památníky a pamětní desky v místech souvisejících s jeho působením, například v Colomě, kde se nacházela pila a kde bylo nalezeno zlato, stojí vysoký sloup s Marshallovou sochou a obyvatelé severní Kalifornie (asociace *The Native Sons and Daughters of the Golden West*) šli dokonce tak daleko, že už v roce 1893 postavili na místě, kde stála původní Sutterova pevnost, její repliku. A pokud by se čtenář při návštěvě Spojených států zatoulal do střední Pennsylvánie a navštívil Lititz, bude mít příležitost se nejen seznámit s malebným pennsylvánským městečkem, ale též i se Sutterovým domem (dnes se v něm nachází banka) a pak si může zajít na hřbitov Moravských bratří, kde hned vedle vchodu pod velkou mramorovou deskou je pochován švýcarský emigrant, který vstoupil do dějin USA jako zakladatel moderní Kalifornie.

Přehled důležitých dat

1803, 15. února	Johann Augustus Sutter narozen ve městě Kandern v Německu
1826, 24. října	sňatek s Annettou Duebeldovou
1834, 8. května	odchod z Burgdorfu
červenec	příjezd do New Yorku
říjen (?)	příjezd do Saint Louis
1835	první cesta do Santa Fe
1836	druhá cesta do Santa Fe a příchod do Westportu
1838, 1. dubna	odchod z Westportu
11. listopadu	odjezd z pevnosti Vancouver do Honolulu
1839, 20. dubna	odjezd z Havaje do Sitky (Aljaška)
1. července	příjezd do Yerby Bueny (Kalifornie)
13. srpna	příjezd k soutoku Sakramenta a Americké řeky, založení Nového Švýcarska
1840, 29. srpna	mexické občanství, stavba pevnosti
září	jmenování smírčím soudcem (<i>Justice of Peace</i>) pro oblast kolem řeky Sacramento
1841, 15. května	žádost o vydání patentu na půdu v okolí Nového Švýcarska. Na základě této žádosti Sutter obdržel první <i>grant</i> o rozloze 99 čtverečních mil od guvernéra Juana B. Alvarada.
19. prosince	koupě ruské pevnosti Ross
1842, prosinec	Manuel Micheltorena jmenován novým guvernérem Kalifornie

1844, 6. března	první návštěva poručíka Johna Ch. Fremonta a jeho průzkumného oddílu na Sutterově pevnosti
říjen	Sutter varoval Micheltorenu o připravované revoltě.
22. prosince	druhý <i>grant (Sobrante Grant)</i> o rozloze 198 čtverečních mil
1845, 1. ledna	Sutter na čele dvě stě dvaceti pěti mužů vytáhl na pomoc Micheltorenovi proti rebelům vedeným Alvaradem a Castrem)
20. února	„bitva“ u Cahuengy
10. prosince	druhá návštěva poručíka Johna Ch. Fremonta a jeho průzkumného oddílu na Sutterově pevnosti
1846, květen	Francisco Guerrero podnáčelník policie v Yerbě Bueně vydal nařízení o odsunu kalifornských Američanů.
8. května	Poručík Archibald Gillespie předal Fremontovi instrukce ohledně jeho role v Kalifornii. Na základě těchto instrukcí se Fremont vrátil do Kalifornie a postavil se do čela rebelie Medvědí vlajky.
13. května	Spojené státy vyhlásily válku Mexiku
10. června	Vzbouřenci „zkonfiskovali“ stádo koní určených pro Castrovy kavalery, čímž byla oficiálně zahájena rebelie.
4. července	Fremont vyhlásil v Sonomě nezávislou Kalifornskou republiku.
7. července	Komodor John D. Sloat oficiálně anektoval Kalifornii ke Spojeným státům, čímž skončila rebelie Medvědí vlajky a současně existence Kalifornské republiky.

1847,	31. ledna	První záchranná skupina vedená Aqiulou Gloverem opustila Sutterovu pevnost, aby dopravila potraviny k jezeru Truckee.
	25. dubna	poslední příslušník Donnerovy výpravy dopraven na Sutterovu pevnost
	27. srpna	Sutter zadal stavbu vodní pily na levém ramenu Americké řeky v Colomě Jamesi Marshallovi.
	20 září	odchod americké posádky, správa pevnosti vrácena Sutterovi
1848,	28. ledna	James Marshall ohlásil Sutterovi nález zlata na pile v Colomě.
	14. září	Johann Agust Sutter Jr. přijel do Nového Švýcarska.
	14. října	Sutter Sr. převedl veškerý majetek na svého syna Johanna.
	prosinec	založení Sakramenta (vyměřování stavebních parcel)
1849,	13. října	Guvernér Bennett Riley schválil kalifornskou ústavu.
1850,	21. ledna	Annetta se svým synovcem a třemi dětmi přijela do Kalifornie.
	7. května	Sutter prodal Johannovi za symbolickou cenu dvou dolarů zbývající parcely v Sakramentu a okolí.
	1. července	Johann odešel z Kalifornie.
	9. září	Kalifornie se stala třicátým prvním státem.
1858		Nejvyšší soud ve Washingtonu zamítl Sutterův nárok na Micheltorenův <i>grant</i> .
1865,	1. června	požár na Hock farmě

	říjen	Sutterovi odešli z Kalifornie do Washingtonu DC.
1866,	8. června	petice předsedovi senátní komise Danielu Clarkovi
1871		stavba domu v Lititzi (Pennsylvánie)
1876		druhá petice (<i>Memorial of John A. Sutter to the Senate and House of Representatives of the United States in Congress Assembled</i>)
1878,	únor	Sutter zvolen předsedou Sdružení kalifornských pionýrů (<i>Associated Pioneers of the Territorial Days of California</i>)
1880,	18. června	John A. Sutter zemřel ve washingtonském hotelu Pennsylvania.

Použité materiály:

Sutter, The Man and His Empire

James P. Zollinger, 1939

The Sutter Family and the Origin of Gold-Rush Sacramento

John A. Sutter Jr. a Allan R. Ottley, 1943.

Captain John Sutter: Sacramento Valley's Sainted Sinner

Richard Dillon, 1967

John A. Sutter's Last Days

Collection of Annie K. and John Bidwell's letters, 1880.

John Sutter and Wider West

Collection of Essays edited by Kenneth N. Owens, 1994

